

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Elämyksiä etsimässä

Basecamp Oulangan tukkilaisrata

Henri Suopanki

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko. (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 4/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Henri Suopanki	Sivumäärä 48
Työn nimi Elämyksiä etsimässä, Basecamp Oulangan tukkilaisrata	
Ohjaava opettaja Eeva Mäkelä	
Työn tilaaja ja työelämäohjaaja Basecamp Oulanka, Keijo Ronkainen	
Tiivistelmä <p>Tein toiminnallisenä opinnäytetyönä tukkilaisradan Basecamp Oulangalle, joka on Kuusamossa toimiva elämys- ja seikkailualan yritys. Basecamp on saanut alkunsa jo -90 luvun loppupuolella, mutta nykyiseen mittaansa se on laajentunut vasta viime vuosikymmenen puolella välissä. Basecamp on jatkuvasti kasvava yritys ja se toimii kestävän kehityksen periaatteella. Tukkilaisradan ideoin yhdessä Keijo Ronkaisen kanssa ja konkreettisen radan rakentamisen tein yksin.</p> <p>Opinnäytetyössäni määrittelen elämys -termin jota nykypäivänä niin paljon käytetään. Pohdin myös paljon Kuluttajaviraston ohjeita ohjelmapalveluiden turvallisuuden edistämiseksi ja miten ne toteutuvat työssäni. Turvallisuusasiakirja on keskeinen elementti seikkailu- ja elämyspalveluissa, sillä asiakkaiden turvallisuus tulee ottaa huomioon toiminnan joka hetkellä.</p> <p>Lopullinen produktini on kolmeosainen tukkilaisrata sekä turvallisuusasiakirja siihen liittyen. Tukkilaisrata on uusi tuote Basecampin aktiviteetteihin. Turvallisuusasiakirja toimii mallina oppaille, jotka ohjaavat ryhmiä radalla. Turvallisuus seikkojen lisäksi asiakirjassa on käyty läpi radan toiminta ja sen mahdollistamat aktiviteetit sekä varusteet mitä radalle tarvitaan. Turvallisuusasiakirjaan sisältyy myös laatimani riskianalyysi.</p> <p>Tukkilaisradan tarkoituksena on tuottaa ihmisille elämyksiä perinteisesti, turvallisesti ja luontoa ajatellen. Rata toimii myös mallina muille alan yrityksille, jotka haluavat tuottaa perinteisiä elämyksiä tai jotka haluavat lisäystä omaan seikkailu- ja elämyspalveluihinsa. Opinnäytetyöni on pääasiallisesti tarkoitettu Basecamp Oulangalle, mutta se on myös malli muille alan yrityksille.</p>	
Asiasanat Toiminnallinen opinnäytetyö, turvallisuusasiakirja, elämys, riskianalyysi, seikkailu, tukkilaiskiset	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Henri Suopanki	Number of Pages 48
Title Searching for adventures, Basecamp Oulanka's traditional log course	
Supervisor Eeva Mäkelä	
Subscriber and Mentor Basecamp Oulanka, Keijo Ronkainen	
Abstract <p>I did as my final work by using functional scholarly thesis a log course for Basecamp Oulanka which is a adventure enterprise in Kuusamo Finland. Basecamp has started their operations in the end of the nineties but the current state they reached in the middle of last decade. Basecamp is a growing business and it functions by the principles of a sustainable development. I ideated the log course with Keijo Ronkainen but actual building I did by myself.</p> <p>In my work I define the adventure and experience terms because they are so frequently used nowadays and also I focus on consumer agency's guidelines for the safety of programme services and the ways these guidelines come true in my work. Safety document is a essential document in adventure activities because customers safety is extremely important thing in this line of work.</p> <p>My final product is a three piece log course for Basecamp Oulanka and a safety document related to the course. The log course is a new product for Basecamp. Safety document is a guideline for the guides in Basecamp to how to guide groups in the course as well as a service instructions and what do you need with you in the course as a guide and as a customer. Risk analysis is also included for the safety document.</p> <p>Log courses main goal is to create experiences for people in a traditional and a safe way and without straining nature. It is also a model for other adventure enterprises how to produce a traditional adventures and a way to diversify their programme activities.</p>	
Keywords Functional scholarly thesis, safety document, risk analysis, adventure, log course	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ ABSTRACT

1 JOHDANTO.....	5
1.1 Taustaa.....	5
1.2 Työn tavoitteet	6
2 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	7
2.1 Tuotos eli produkti.....	8
3 TEORIA TOIMINNAN TAKANA.....	9
3.1 Elämys, mikä se on?	9
3.1.1 Seikkailun eri asteet.....	10
3.1.2 Elämysmatkailu.....	12
3.1.3 Ympäristö- ja luontomatkailu.....	14
3.2 Kuusamo, luonnonkaunis matkailukohte.....	17
3.2.1 Tukkilaiskulttuuri	17
3.3 Basecamp Oulanka.....	19
3.4 Ohjelmapalveluita ohjaavat lait ja säädökset	20
3.4.1 Kuluttajaviraston ohjeet ohjelmapalveluiden turvallisuuden edistämiseksi.....	21
3.4.2 Ohjelmapalveluiden turvallisuus.....	23
4 TUKKILAISRADAN RAKENTAMINEN	25
4.1 Idean synty	25
4.2 Valmistelut	26
4.3 Rakentaminen.....	27
4.4 Käytössä huomioitavaa	27
5 ARVIOINTIA JA LOPPUSANOJA	29
5.1 Tukkilaisrata Basecampin rantaan	29
5.2 Tukkilaisrata tuotteena.....	30
5.3 Tukkilaisrata asiakkaalle	31
5.4 Opinnäytetyön raportti.....	32
5.5 Lopuksi	33
LÄHTEET	35
LIITTEET.....	36
Liite 1. Käyttö/huolto-ohje oppaille	36

1 JOHDANTO

1.1 Taustaa

Luonto, seikkailu ja elämys. Nämä kolme asiaa ovat olleet minulle aivan pienestä asti tärkeitä. Melkein niin pienestä saakka kun muistan, olen isäni kanssa kulkenut metsällä, niin jahti mielessä kuin aivan retkeilemässäkin. Silloin pienetkin asiat olivat elämyksiä, mutta mitä vanhemmaksi kasvoin, sitä enemmän täytyi elämyksiä ja seikkailuita hakea. Jossain vaiheessa sen sitten tajusin, elämyksellisyydestä ja seikkailusta voi tehdä itselleen myös ammatin.

Humanistinen ammattikorkeakoulu tarjoaa opinnoissaan seikkailukasvatusta ja sen kautta päätinkin viime keväänä hakea työssäoppimaan Basecamp Oulangalle Kuusamoon. Basecamp on matkailualan yritys, jonka periaatteina on kestävä kehitys ja luonnon arvostaminen ja turvaaminen. Talvella siellä ollessani tykästyin todella Kuusamon luontoon ja Basecampiin yrityksenä ja sen vuoksi ajatus tehdä heille opinnäytetyö heräsikin. Asiasta heidän kanssaan keskusteltuani päädyinkin heille kesäksi töihin ja samalla tekemään projektiohjelmoitani ja opinnäytetyötäni.

Basecampilla on paljon monipuolisia tuotteita tarjottavana niin yksityisille kuin yritysasiakkaillekin. Koskenlasku on ollut pitkään jo Kuusamon historiassa Kitkajoen tarjoamien mahdollisuuksien vuoksi, mutta se onkin melkein ainoa vahvasti perinteitä vaaliva tuote Basecampilla. Halusin tuoda enemmän Kuusamon historiaa esiin ja puutalous ja siihen liittyvä tukkien uittaminen onkin vahvasti ollut läsnä Kuusamolaisien elämää vielä muutama vuosikymmen sitten. Käylän kylässä Kuusamossa järjestetään joka kesä perinteeksi muodostuneet tukkilaiskisat, jossa niin miehet kuin naisetkin, niin vanhat kuin nuoretkin ottavat mittaa toisistaan erilaisissa tukkilaishaasteissa. Tapahtuma kokoaa paljon ihmisiä niin seuraamaan kuin ottamaan osaa kisaan ja onki erittäin yhteisöllinen tapahtuma Käylän pienessä kylässä.

Basecampilla on monipuoliset elämys- ja seikkailupalvelut ja tukkilaisradalla pyrin lisäämään tätä ominaisuutta. Se antaa niin paikallisille kuin turisteillekin mahdollisuuden kokeilla millaista on tasapainoilla tukeilla vedessä. Tämä antaa pienen kuvan siitä, millaista on ollut tukkilaiselämä. Tällainen tuote ohjelmapalveluyrityksessä antaa

myös mahdollisuuden ulkomaalaisille tutustua Suomen historiaan käytännössä itse kokeilemalla.

1.2 Työn tavoitteet

Tavoitteenani on tehdä Basecamp Oulangalle toimiva tukkilaisrata, jota pystytään käyttämään niin yritysten, kuin yksityisasiakkaidenkin kanssa. Tavoitteenani on kehittää Basecampin ohjelmien tarjontaa monipuolisemmaksi ja mielenkiintoisemmaksi. Pyrin työlläni tuomaan turvallisesti elämyksiä tukkilaisradan käyttäjille ja samalla haastaa ihmisiä haastamaan itseään.

2 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Päätin hyvin aikaisessa opintojeni vaiheessa jo tehdä toiminnallisen opinnäytetyön, sillä olen hyvin käytännönläheinen ihminen. Opinnäytetyö on osoitus omasta ammatillisesta ja persoonallisesta kasvusta. Toiminnallinen opinnäytetyö muodostuu raportista, jossa kuvataan opinnäytetyön prosessia ja produktista, joka on opinnäytetyön tuotos. Yleensä produkti on jokin kirjallinen opas tai ohjekirja. Produktin tehtävä on puhutella sen käyttäjä- tai kohderyhmää kun taas raportti selostaa tapahtunutta prosessia, oppimista ja sen arviointia. (Vilkka, Airaksinen 2004, 65.)

Toiminnallinen opinnäytetyö muistuttaa tekstilajina kertomusta joka kertoo siitä prosessista, minkä on käynyt kun on opinnäytettään alkanut tekemään. Eli se on kertomus siitä mitä kaikkea on tapahtunut siitä hetkestä kun olet alkanut aiheitasi suunnittelemaan siihen hetkeen kun työsi vaiheita käyt läpi. Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei välttämättä esitetä tutkimuskysymystä eikä tutkimusongelmaa. Työn tekemistä sen sijaan ohjaa kysymysten asettelu, jonka kautta hahmottaa sitä mitä on tekemässä ja miksi. (mt. 2004, 82-30.)

Kuten kaikissa opinnäytetöissä myös toiminnallisessa lähdetään siitä liikkeelle, että aihe alue kiinnostaa oikeasti, eikä vain tee sitä pakollisena pahana. (mt. 2004, 23-17). Minua Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnoissa eniten on kiinnostanut ehdottomasti seikkailukasvatuksen opinnot ja niihin liittyneet harjoittelut. Olen aina pitänyt luonnosta sekä elämyksellisyydestä ja siksi halusinkin oman opinnäytetyöni liittyvän vahvasti siihen. Opinnäytetyön on toivottavaa olla tulevaisuuteen suuntautunut ja sellainen, josta voisi olla tulevaisuudessa minulle hyötyä työllistymisessä. Tämänkin vuoksi opinnäytteen tekeminen Basecampille osui sen puolesta erittäin hyvin kohdalleen minun tapauksessa.

2.1 Tuotos eli produkti

Produktini on tukkilaisrata Basecamp Oulangalle sekä siihen liittyvä ohje ja riskianalyysi. Tukkilaisrata on konkreettinen tuotos, jota pystytään hyödyntämään tulevaisuudessa ja sen tavoitteena on lisätä Basecampin monipuolisuutta. Ohjeen on tarkoitettu Basecampille ja sen oppaille, sillä sen avulla olisi tarkoitus jokaisen oppaan pystyä vetämään radalle ryhmiä. Ohjeessa on myös huolto-ohjeet radalle sekä liitteenä riskianalyysi toiminnasta.

3 TEORIA TOIMINNAN TAKANA

Teoreettinen viitekehys tarjoaa välineet tarkastella tekemääni työtä teorian valossa ja pohtia sitä teorian tarjoamien näkökulmien kautta. Aluksi tuntui hieman hankalalta määrittää, mitä teoria tietoa käyttäisin työni pohjana, mutta pikkuhiljaa teoriapohja muotoutui työnsä ja sen tekijän näköiseksi. Koin tärkeäksi määrittää mitä elämys on ja mitä sillä tarkoitetaan. Toinen iso osa työni teoria pohjaa on luontomatkailu ja sen merkitys, sillä sijaitseehan Basecamp aivan kansallispuiston kupeessa. Kun kyseessä on ohjelmapalveluita tarjoava yritys, täytyy ottaa huomioon myös turvallisuus ja säädökset joita sen takaamiseksi on luotu. Tässä osiossa avaan myös Basecamp Oulangan periaatteita ja kerron paikkakunnasta jonne työni tein.

3.1 Elämys, mikä se on?

Elämyspedagogiikan isäksi sanotaan Kurt Hahnia, joka on yksi seikkailu ja elämyspedagogiikan merkittävimpiä kehittäjiä. Hän opiskeli niin Saksan kuin Englanninkin yliopistoissa ja jo hyvin varhaisessa vaiheessa hän kiinnostui kasvatuksesta. Hahn ja Saksan keisariajan viimeinen valtakunnankansleri, prinssi Max von Baden perustivat yhteiskasvatukseen perustuvan Salemin koulun Boden-järven rannalle vuonna 1920. Tämä oli ensimmäinen koulu, jossa toiminnan ja ajattelun maailmat eivät olleet enää niin kaukaisia toisilleen. Salemin koulun periaatteista on seikkailukasvatus saanut alkunsa ja Hahnin asettamista kasvatustavoitteista on ajan myötä muokkautunut seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka. (Telemäki 1998, 11-15.)

Elämykset ja elämyksellisyys on hyvin vahvassa asemassa nyky-yhteiskuntaa ja markkinataloutta. Melkein joka tuotteeseen koitetaan saada mukaan elämys, jonka avulla sitä markkinoidaan. Hyvänä esimerkkinä toimii hammastahna mainokset, jotka lupaavat elämyksen hampaiden pesuun. Tällainen elämys -sanan liikakäyttö kuitenkin heikentää sen merkitystä. Liian usein elämyksellisyys on vain keino markkinoida tuotetta ja saada kuluttaja kiinnostuneeksi siitä ilman, että tuotteeseen todellisuudessa liittyisi minkäänlaista elämyksellisyyttä.

Mitä sitten on elämys? Nykyään kun puhutaan elämyksestä, sillä lähes aina tarkoitetaan merkityksellistä, voimakasta ja tärkeää kokemusta. Ajan saatossa sen merkitys on kuitenkin muuttunut, sillä silloin kun elämys -termi kirjakieleen otettiin, se tarkoitti elämänmittaista kokemista ja elämisenprosessia. (Tarssanen & Kylänen 2007, 101). Nykyään elämys voidaan määrittää jokaiselle yksilöllisenä kokemuksena. Elämys on suhteessa aina ihmisen elämäntilanteeseen ja siksi ne ovatkin jokaiselle yksilöllinen kokemus. Tämän vuoksi elämyksellä on myös yksilöä kehittävä vaikutus, sillä se erottuu muista kokemuksista voimakkaampana ja merkittävämpänä. (Perttula 2007, 54-56 & 64.) Pekka Borg, Elina Kivi ja Minna Partti (2005, 25) kirjoittavat teoksessaan Elämyksestä elinkeinoksi, että elämys on emotionaalinen kokemus jolla on positiivinen vaikutus ihmiseen. Elämys on inhimillinen kokemus ja vääjäämättä se liittyy yksilöön.

3.1.1 Seikkailun eri asteet

Seikkailu voi olla monentasoista riippumatta toiminnasta mitä siinä tehdään. Paljon on ohjaajasta kiinni, miten osallistuja kokee tekemisen ja kuinka rajuksi hän kokee seikkailun ja miltä kantilta ohjaajan kanssa tekemistä lähestytään. (Hopkins & Putnam 1993, 68.) Ohjaajan pitää myös huolehtia toiminnasta riippumatta, että jokaiselle osallistujalle toimintataso on sopiva. Liian vaikea taso voi esimerkiksi aiheuttaa pelkotiloja ja liian helppo pitkästymistä. Hopkins ja Putnam (1993, 68) ovat määrittäneet seikkailulle neljä eri tasoa. Ne eivät mene suoranaisesti taidon mukaan vaan ovat enemmänkin tekemistä kuvaavia tasoja.

Ensimmäinen taso on virkistäytymis- taso. Tällaista voi olla esimerkiksi kävelyretki luontoon tai tutustuminen kiipeilykallioihin ilman varsinaista kiipeilyä. (mt. 1993, 68.) Tukkilaisrataan tämän tasoinen tekeminen voi olla esimerkiksi sen esittely joko ohjautusti tai vapaasti oma-aloitteisesti. Tämän tasoinen tekeminen on hauskaa ja rentouttavaa kaikin puolin.

Seuraava taso on seikkailu- taso. Siinä osallistujaa vaaditaan keskittymään niin kognitiivisesti, motorisesti kuin emotionaalisesti tehtävän suoritukseen. Edelleen tekeminen on mukavaa ja positiivista. Tällä tasolla vaara, sitoutuminen, itsenäisyys, epä-

varmuus ja oman toiminnan arviointi kulkevat käsikädessä. (Hopkins & Putnam 1993, 68.) Tukkilaisradalla tämä taso on konkreettista tekemistä. Asiakas osallistuu aktiivisesti radan suorittamiseen ja saa radasta itselleen elämyksiä. Tällä tasolla rata toimii parhaiten osallistujan kannalta, sillä silloin se antaa kaiken mitä radalla on annettavaa.

Tästä seuraava taso on epäseikkailu joka on kaikkea sitä, mitä seikkailun ei pitäisi olla. Tällä tasolla on mukana kaikki ne elementit mitkä ovat seikkailun tasossakin, mutta tällä kertaa vaaran mahdollisuus on liian iso. Se luo pelkoa tekemiseen ja osallistuminen tämän kaltaiseen seikkailuun ei ole enää miellyttävää. Tällaista tekemistä tulisi välttää. (mt. 1993, 68.) Basecampin radalla tämän tasoinen tekeminen on myös mahdollista jos asiakasta painostetaan tekemään vasten hänen tahtoaan. Esimerkiksi vettä pelkäävän painostaminen tällaiseen toimintaan aiheuttaa varmasti epäseikkailua osallistujalle.

Viimeinen taso on tavoitteellisesti tietyn taidon opettelu taso. Siinä tekemisellä on selvästi päämääränä oppia jokin tietty taito ja ohjaaja asettaakin selkeitä päämääriä tekijälle. (mt. 1993, 69.) Tukkilaisradalla jonkin tietyn taidon opettelu ei ole tarkoituksena. Se on mahdollista, mutta silloin rataa pitäisi muokata hyvinkin suuresti. Esimerkiksi paremman tasapainon hakemista voidaan radalla harjoittaa samoin kuin koordinaatiota ja lihasmotoriikkaa tiettyyn pisteeseen asti. Tukkilaisradalla tasapainon kehittyminen on todennäköistä, mutta se ei ole tavoitteellista harjoittelua.

Seikkailun tasoista on laadittu monia eri määrittelyitä, joista edellä mainitut ovat vain yksi esimerkki. Mortlock (1987) jakaa myös seikkailun neljään eri osaan: leikki, seikkailu, rajaseikkailu ja epäseikkailu. (Cavén 1995, 14). Leikki- tasolla osallistuja toimii selvästi omien kykyjensä alapuolella ja sitoutuminen toimintaan on vähäistä eikä se motivoi. Seikkailu- tasolla osallistujalla on tilanne hallinnassa ja tilanne ei sisällä fyysisten vahinkojen pelkoa. Tekijä oppii tällaisessa toiminnassa ja toiminta on miellyttävää ja motivoivaa. Rajaseikkailu- tasolla on fyysisen vaaran olemassaolon tunne ja osallistuja ei koe olevansa täysin tilanteen hallinnassa, mutta uskoo selviävänsä tilanteesta. Onnistuminen tässä tilanteessa tuo suurta tyydytystä tekijälleen. Epäseikkailu- tasolla tilanne on joka suhteessa henkilön kontrolloimattomissa ja epäonnistuminen voi johtaa vakavaankin onnettomuuteen. Tällainen tilanne on epämiellyttävä ja

siihen ei halua palata takaisin. (mt. 1995, 14). Nämä määritteet ovatkin hyvin paljon samoilla linjoilla Hopkinsin ja Putnamin määritteiden kanssa (Vrt. Hopkins & Putnam 1993, 68-69.)

Seikkailun eri tasojen määrittelyt halusin ottaa tähän mukaan, koska on tärkeää, että ohjaaja tiedostaa oman vaikutuksen ryhmään ja siihen, että miten asiakas kokee eri aktiviteetit. On tärkeää, ettei osallistuja koe oloaan epämiellyttäväksi ja ohjaajalla onkin suuri vaikutus tähän. Jottei radan suorittaminen menisi epäseikkailun puolelle, täytyy jokainen ryhmä ja jokainen yksilö arvioida erikseen. Tämän jälkeen päättää millä tasolla rataa lähdetään suorittamaan ja kuinka paljon osallistujia voi kannustaa ja hyvällä tapaa tietyssä määrin painostaa radalle.

3.1.2 Elämysmatkailu

Elämys on jokaiselle ainutlaatuinen kokemus. Vaikka kyseessä olisi ryhmä tapahtuma ja kaikki osallistujat olisivat mukana samassa elämyksessä, silti jokainen kokee sen hieman erillä tavalla. Kuinka elämyksiä siis voidaan tuottaa elinkeinona? Nykyään yhä enemmän ja enemmän on jokaisessa hiihtokeskuksessa ja kaupungissa ohjelmalvelu yrityksiä, jotka tarjoavat asiakkailleen elämyksiä mitä erilaisimmissa muodoissa. On esimerkiksi vetovarjo lennätystä, koskenlaskua, jääkiipeilyä, seinäkiipeilyä sekä koiravaljakko ajeluita, lista on melkein loputon. Asiakas ei enää perinteisesti maksa palvelun tarjoajalle jostain tietystä tuotteesta tai tavaroiden edullisuudesta, vaan ajasta, jonka hän viettää palveluntarjoajan kanssa. (Tarssanen & Kylänen 2007, 101).

Elämys on vaikea asia asiakkaille tuottaa. Kun puhutaan elämyksestä, sillä tarkoitetaan yleensä sellaista kokemusta, joka voi vaikuttaa jopa hänen koko olemustaan ja jopa elämäntapoihin. Tämä erottaa elämyksen mukavasta kokemuksesta. (mt. 2007, 103.) Elämystaloutta ja niin sanottua täydellistä elämystä kuvaa hyvin Lapin elämys-teollisuuden osaamiskeskuksen luoma elämyskolmio. (ks. Kuvio 1.) Elämystalouden toimintalogiikkaa pystyy hyvin myös kuvaamaan kahvipapu esimerkin avulla. Pelkkä kahvipapu on suhteellisen halpa ja vähän jalostettu tuote. Kun se myydään vähittäiskaupan hyllyltä sen hinta on jo heti huomattavasti korkeampi ja jalostusaste hieman

suurempi. Siitä seuraava aste on valmiiksi keitetty kahvi, joka myydään hyvän palvelun kera. Viimeinen aste jolloin hinta on korkeimmillaan on kahvin tarjoilu nokipannusta nuotion äärellä, jolloin se on jo osana elämystä. (Tarssanen & Kylänen 2007, 106.) Tämän mallin avulla voidaan selittää elämysteollisuuden logiikkaa kun kahvinpavun tilalle laitetaan esimerkiksi koskenlasku, joka aluksi on pelkkä kertomus ja joka kohta kohdalta jalostuu siihen, että lopulta asiakas on itse laskemassa koskea osaan oppaan johdolla.

Elämyskolmio kuvaa täydellistä elämystuotetta ja sen avulla pystytään keskittymään oman elämystuotteeseen kriittisesti ja näin parantamaan sen toimivuutta. Vaikkakaan aina ei pystytä takaamaan asiakkaalle elämystä, voidaan puitteet tehdä niin hyväksi, että ainoastaan asiakkaan oma elämäntilanne ja tausta vaikuttaa siihen syntykö elämystä vaiko ei. (mt. 2007, 112-113.) *Yksilöllisyys* on ensimmäinen elämyskolmion elementeistä ja se tarkoittaa tuotteen ainutlaatuisuutta eli sitä, ettei täysin samanlaista tuotetta löydy muualta. Toinen elementti on *aitous* ja sillä tarkoitetaan tuotteen uskottavuutta. Esimerkiksi koskenlasku Kuusamossa on aito tuote, koska se kuuluu alueen historiaan hyvin vahvasti. *Tarina* elementtinä liittyy aitouteen ja sillä tarkoitetaan sitä, että on tärkeä sitoa kokonaisuuden elementit toisiinsa yhtenäisellä tarinalla. Yksinkertaisesti tarinalla perustellaan asiakkaalle mitä ollaan tekemässä ja miksi. *Moniaistisuus* tarkoittaa sitä, että tuote on koettavissa mahdollisimman monin aistein. Kuulo-, näkö-, haju-, tunto- ja makuaisti kun on katettu tukevat ne elämyksen syntyä hyvin vahvasti. *Kontrastilla* haetaan erilaisuutta arkeen. Jos tuote on asiakkaalle hyvin tuttua arkipäivässä, silloin tuskin elämystäkään syntyy. *Vuorovaikutus* tarkoittaa vuorovaikutusta tuotteeseen ja siihen osallistuviin henkilöihin. Vaikka elämys onkin yksilöllinen kokemus, ryhmässä koettu saa tuotteen tuntumaan yleisesti hyväksytyltä ja joissain tapauksissa ryhmä on tärkeä osa elämyksen onnistumista. (mt. 2007, 114-116.)

KUVIO 1. Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskuksen luoma elämyskolmio

Tukkilaisrataa tarkastellessa suuri osa näistä edellä mainituista kohdista toteutuu. Rata on yksilöllinen Juuman kylässä. Naapurikylässä Käylässä on kyllä tukkilaisrata, mutta se on tarkoitettu kisoja varten ja siksi ei olekaan koko kesää käytössä. Rataa on myös mahdollista muuttaa ja laajentaa tarpeen vaatiessa ja radan sijaintiakin on helppo muuttaa suhteellisen matalavetisessä rannassa. Aitous ja tarina tulee hyvin katettua, sillä Kuusamon historiassa tukkien uittaminen on vahvasti esillä. Tarinaa tukee se, että rataa voidaan käyttää osana koskenlaskua, jolloin sen saa sidottua kahteen eri tuotteeseen helposti. Moniaistisuus on katettu, sillä radalla varmasti joutuu käyttämään kaikkia aisteja. Esimerkiksi osallistuja kuuntelee ohjeita ja tuntee tunkin käyttäytymisen vedessä. Kontrasti arkielämään on todennäköisesti taattu täydellisesti, sillä tällaista tukkilaisrataa ei kovin monelta paikkakunnalta löydy. Vuorovaikutus on suuressa osassa, sillä varsinkin jos tuote on yhdistetty koskenlaskun kanssa, suoritetaan rata ryhmänä ja ryhmän kannustus on läsnä koko kokemuksen ajan.

3.1.3 Ympäristö- ja luontomatkailu

Yleisesti ottaen matkailulla on merkitystä ympäristöön ja sen hyvinvointiin. Jäljet näkyvät niin konkreettisesti maisemassa kuin myös siinä, että alueen eläin/kasvikanta voi muuttua suurestikin. Ihminen on myös ollut kautta aikojen se suurin tekijä siihen, miksi ympäristö muuttuu ja minkä takia monet lajit ovat kuolleet sukupuuttoon. Mat-

kailu aiheuttaa muun muassa ympäristön kulumista, eroosiota, roskaamista, vesien pilaantumista ja maisemavaurioita. Matkailu ei silti ole pelkästään paha asia, vaan se mahdollistaa myös luonnonsuojelualueiden syntymisen ja esimerkiksi vesistöjen kunnostamista ja maiseman siistimistä. (Hemmi 1995, 29.) Matkailu Oulangan kansallispuistossa voikin saada aikaan myönteisiä kokemuksia puhtaasta luonnosta ja näin nostaa ihmisten halua suojella luontoa ja sen moninaisuutta. Basecampin radan tarkoitus on lisätä tätä myönteistä kokemusta puhtaasta luonnosta.

Basecamp toimii kestävän kehityksen periaatteella ja se näkyykin esimerkiksi siinä, että moottoreita käytetään mahdollisimman vähän aktiviteeteissa. Polttomoottoreiden vaikutus esimerkiksi vesistöön on poikkeuksetta negatiivinen asia. Nykypäivänä jolloin kansainväliset asetukset ja normit säätelevät paljon yritysten toimintaa, on ympäristöystävällisyys hyvä keino erottua edukseen. Kuten Sari Kumpuniemi Ruka-Kuusamon matkailuyhdistys Ry:stä sanoikin, Basecamp Oulanka on yksi harvoista yrityksistä alueella, joka käyttää hyväkseen mainonnassa sitä seikkaa, että se on selkeästi ympäristöystävällinen yritys. (S. Kumpuniemen sähköpostihaastattelu 28.3.2011.) On hyvä, että eri säädöksillä rajoitetaan esimerkiksi päästöjen määrää, mutta silti loppujenlopuksi muutoksen tulisi lähteä yrityksestä itsestään sisältä päin. Myös asiakkaat ovat nykyään enemmän ympäristötietoisempia ja monet vaativatkin ympäristöystävällistä toimintaa yritykseltä. Tämän vuoksi onkin kannattavaa sijoittaa ympäristöystävällisyyteen, sillä vaikka se ei välttämättä ole se halvin vaihtoehto, se voi tuoda paljon uusia asiakkaita ja tulevaisuudessa voi olla hyvinkin iso valttikortti. Sillä yhä kasvavassa määrin ihmiset tulevat tietoiseksi siitä, että maapalloamme tulee suojella.

Mitä sitten tarkoittaa kestävä kehitys ja sen periaatteet? Usein se on määritelty kolmena kestävyytinä jotka ovat: taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys. Taloudellinen kestävyys tarkoittaa tasapainoisemman maailmantalouden kehittämistä. Tähän pyritään erilaisilla kauppasopimuksilla. Ekologinen kestävyys tarkoittaa sitä, että kukin maa pyrkii pysäyttämään luonnonvarojen hupenemisen ja yrittää kääntää uusiutuvien luonnonvarojen määrän kasvuun. Samalla on myös toimittava niin, ettei luonnonmoninaisuus vaarannu. Sosiaalinen kestävyys taas tarkoittaa sitä, että paikallisen väestön elinoloja kohennetaan siinä missä yhteiskunnallista oloakin. Paikallisen kulttuurin säilyttäminen on myös ensiarvoisen tärkeää. Tämä tarkoittaa esi-

merkiksi terveydenhuollon ja koulutuksen kehittämistä sekä köyhyyden kitkemistä. (Hemmi 2005, 76-77.)

Kestävä kehitys koskee jokaista yritystä, järjestöä ja toimijaa kaikkialla, mutta kestävä matkailun periaatteet koskettavat konkreettisesti Basecamp Oulankaa. Kestävälle matkailulle on siinä missä kestävälle kehityksellekin luotu standardeja ja ohjeistoja. 1990-luvun alkupuolella kyse oli kuitenkin vasta massaturismin vaikutusten pienentämisestä ja korjaamisesta. Aluksi puhuttiin ympäristöystävällisestä matkailusta, mutta tämä termi korvattiin lopulta kestävällä matkailulla ja vastuullisella matkailulla. Ympäristölle on helppo olla ystävällinen, mutta kun puhutaan vastuullisuudesta, liittyy siihen velvollisuuksia ja toiminnallisia vaateita. (Hemmi 2005, 80-84). S. Kumpuniemi onkin sitä mieltä (sähköpostihaastattelu 28.3.2011), että Rukan hiihtokeskuksen kasvu on hyvä asia, kunhan se järjestetään suunnitelmallisesti ja hallitusti.

Kestävän kehityksen ja kestävä matkailun periaatteita tulee noudattaa erityisesti Basecamp Oulangalla ja muutenkin Oulangan kansallispuiston alueella. Sillä vesistöt jotka virtaavat Oulangan kansallispuiston läpi, ovat ainakin vielä todella puhtaita saasteista ja eivät ole vielä rehevöityneet. S. Kumpuniemi toteaa (sähköpostihaastattelu 28.3.2011), että Kuusamon kunnan alueella onkin otettu kestävä kehitys riittävän merkittävässä määrin huomioon, varsinkin Rukakeskuksen toimesta. Ruka-Kuusamon matkailuyhdistyksen ja Naturpolis Oy:n teettämän tutkimuksen mukaan pienillä yrityksillä, jotka sijaitsevat alueen laitamilta on parannettavaa toiminnassaan. Pienet yritykset kokevat, että kierrättäminen on ongelmallista jätehuollon laadun vuoksi. (S. Kumpuniemi sähköpostihaastattelu 28.3.2011).

Kitkajoki joka virtaa aivan Basecampin vieressä saa alkunsa lähdepohjaisesta Kitka-järvestä, joka onkin saanut nimityksen "Euroopan suurin lähde". Tällä hetkellä Kitkan vesi on vielä niin puhdasta, että sitä voi suhteellisen huoletta juoda suoraan joesta. Siksi olisikin sääli, jos Kitkan vesi saastuisi pilalle. Oulangan kansallispuiston luonto on muutenkin ainutlaatuinen, sillä esimerkiksi Oulanka on ainoa paikka Suomessa, jossa on seismistä toimintaa paikoitellen. Tukkilaisradalla haluan osoittaa, että aina ohjelmalveluiden ei tarvitse olla luontoa kuormittavaa, vaan mielekästä toimintaa voidaan järjestää ilman moottoreita ja ympäristöä kuormittavia päästöjä. Tukkilaisra-

dan rakentamisen yhtenä lähtökohtana oli, että se kuormittamaa vesistöjä mahdollisimman vähän.

3.2 Kuusamo, luonnonkaunis matkailukohde

Kuusamo sijaitsee Koilismaalla Oulun läänin koilisosassa. Kuusamon naapurikuntia ovat Kemijärvi, Taivalkoski, Salla, Posio ja Suomussalmi. (Kuusamon kaupunki, 2007). Vaikka monet mieltävätkin Kuusamon osaksi Lappia, todellisuudessa Kuusamo on tosiaankin Pohjois-Pohjanmaata ja Lappi alkaa alueena vasta muutaman kilometrin Kuusamon rajan jälkeen. Virallisesti Kuusamo on perustettu 1868, mutta jo vuonna 1675 Kuusamo muodosti alueellisesti rajatun hallinnollisen yksikön, Kuusamon seurakunnan. Kaupungiksi Kuusamo muutettiin vuoden 2000 alusta. (Kuusamon kaupunki, 2007.)

Kuusamon luonto on erittäin monipuolinen ja maastoltaan ylätasankoa, josta vedet virtaavat viiteen eri ilmansuuntaan. Korkeus merenpinnasta on yli 250 metriä. Kuusamo on yksi Suomen lumisimpia paikkoja ja lumipeitteen paksuus kasvaakin jopa 80-90 senttimetriin talvella. Pinta-alaa Kuusamolla on 5809 neliökilometriä. Asukkaita vuonna 2007 oli noin 17 000 ja työttömyysprosentti silloin oli 11,2%. Luonnonsuojelualueita Kuusamossa on 21 950 hehtaarin verran. (Kuusamon kaupunki, 2007.)

Suurimmat työllistäjät Kuusamossa ovat Kuusamon kaupunki ja suurimpana yksityisistä Pölkky Oy, Koilismaan osuuskauppa seuraavana ja heti osuuskaupan jälkeen Rukakeskus Oy. Kuten muuallakin Pohjois-Suomessa, myös Kuusamossa Keskusta on suurin puolue. (Kuusamon kaupunki, 2007.) Matkailu työllistää ympärivuotisesti noin 750 henkeä Kuusamossa. Vuonna 2009 matkailijoita kävi vuodessa noin miljoona ja heistä lentäen saapuu 102 736 henkeä, joista noin neljännes oli ulkomaalaisia. (Ruka-Kuusamo matkailuyhdistys, 2010.)

3.2.1 Tukkilaiskulttuuri

Tukkilaiskulttuuri on vahvasti läsnä Suomalaisten historiassa. Tukkilaisuudesta on tehty lauluja, elokuvia ja kirjoja. Nykyään tämä perinne on kuitenkin valitettavasti ka-

toamassa. Tukkilaiskisarot ovat nähneet parhaat päivänsä ja niiden elämänkaari onkin kääntynyt jo iltaa kohden. (Hast & Lanko 2009, 11). Hyvin pieni määrä ihmisiä enää jaksaa vuodesta toiseen vaalia näitä perinteitä ja järjestää tukkilaiskisoja ja tukkilaisnäytöksiä. Kisoja ja näytöksiä nykypäivänä järjestävät niin urheiluseurat kuin kyläyhdistyksetkin.

Tukkilaiskisarot ovat saaneet alkunsa tukkien uittamisesta. Kuten Snellman (1996) kirjoitti kansantieteellisessä tutkimuksessaan, jo vuodesta 1890 saakka Suomessa on uitettu tukkeja jokiväyliä pitkin. (Snellman 1996, 248). Tukkien uittaminen oli kovaa työtä ja tämän vuoksi tukkilaisuus onkin saanut niin vahvan perinteen suomalaisten historiassa ja tukkijätkiä arvostettiin suuresti vielä muutama vuosikymmen sitten. Suurin merkitys kansankulttuuriin tukkien uittamisella on ollut Kemijoen alueella. Toki puutavaraa on kaadettu ja uitettu muuallakin Suomessa, mutta muualla se ei ole vaikuttanut niin suuresti ja kauan kuin Kemijoen alueella. (mt. 1996, 248.) Edelleen arvostusta tukkijätkiä saavat sen sukupolven osalta, joka on elänyt siihen aikaan kun tukkeja on vielä uitettu. Nuoremmat sukupolvet ovat väijäämättä jäämässä tiedottomaksi tästä hienosta perinteestä. Irtouittaminen loppui Suomessa 1991 ja se koettiinkin suureksi menetykseksi niin taloudellisesti kuin kulttuurillisestikin. (mt. 1996, 251).

Jo vuonna 1905 kutsuttiin miehiä koolle sauvontakilpailuihin Ounaskoskelle Rovaniemelle. (Hast & Lanko 2009, 10). Voidaankin siis puhua jo hyvin pitkästä perinteestä kun puhutaan tukkilaiskisoista. Ja onhan hyvinkin arvattavaa, että kun on kyse taidosta ja voimasta, suomalainen mies haluaa myös mitellä siitä. Aluksi kisat olivat uittoyhdistysten toteuttamia ja kaikki välineet saatiinkin yhdistykseltä. Tukkilaiskisojen niin sanottua kulta-aikaa onkin ollut 1950-1970 -luku, jolloin kisojen järjestäminen oli hyvinkin kannattavaa taloudellisestikin katsottuna. (mt. 2009, 35.)

Kuusamon Käylän ensimmäiset tukkilaiskisarot järjestettiin vuonna 1992. Silloin ei Käyläläisillä ollut mitään aikaisempaa kokemusta kisojen järjestämisestä, mutta talkootyöllä ja päättävyydellä kisat saatiin järjestettyä menestyksekkäästi. Siitä alkoi Käylän kisojen perinne ja siitä lähtien ne onkin järjestetty joka vuosi heinäkuun toinen viikonloppu. Kisojen yhteydessä on järjestetty myös paljon oheisohjelmaa ja yleisöä onkin viihdytetty mitä erilaisimmilla näytöksillä. Niin erikoisvalmistetuilla suksilla harastettua koskenlaskua kuin vanhoja työtapoja esittelemällä. Kisat ovatkin olleet yksi

Kuusamon merkittävimmistä kesätapahtumista vuodesta toiseen. (Kilpivaara 2009, 56-57).

Kuten Snellman mainitsee (1996) yhdeksi suomalaisuuden symboliksi on muodostunut irtouitto ajan saatossa. (Snellman 1996, 248.) Tämä onkin yksi syy siihen miksi halusin tukkilaisradan rakentaa Basecampille. Tukkilaisuus on ollut suuressa osassa suomalaisten identiteettiä ja haluan tehdä osani sen eteen, ettei se jäisi unohduksiin nuoremmilta sukupolvilta. Uskon, että radan avulla voidaan siirtää edes hieman sitä kulttuuria, joka on ollut ihailtua ja arvostettua vuosikymmeniä sitten. Miksipä rakentamaan niin sanotusti muovisia ja teennäisiä seikkailuratoja ja puistoja, kun meillä on omassa kulttuurihistoriassa näin hienoja malleja valmiiksi käytettävänä. S. Kumpuniemi toteaaakin (sähköpostihaastattelu 28.3.2011), ettei Kuusamon alueella ole tukkilaiskulttuuria muuten juurikaan esillä, muutoin kuin Käylän tukkilaiskisat kesäisin.

3.3 Basecamp Oulanka

Basecamp on saanut ideansa jo vuonna 1995, mutta vuonna 1998 alkoi Rukan vastakohtaan etsiminen. Hektinen hiihtokeskuselämä ja niin sanottu biletaivas alkoi kylästyttää niin henkilökuntaa kuin asiakkaitakin. Juhannusaattona 2001 löytyi Basecampin nykyinen sijainti ja syksyllä olikin Kotalaakso jo valmiina. Kotalaakso on paikka, jossa ryhmä voi viettää aikaa mukavasti nuotiolla istuskellessa ja paistaessa makkaraa. Siellä on myös mahdollisuus laittaa aivan kunnan erämaa aiterioita. 2002 valmistui savusauna ja 2003 pyörähti käyntiin koskenlasku asiakkaiden kanssa koskenlaskulautalla. Samana vuonna alkoi myös palvelurakennuksen rakentaminen ja elokuussa 2004 oli avajaisten vuoro. 2006 rakennettiin kiipeilytorni ja vuotta myöhemmin alueen viimeistely alkoi olla valmis. Yhtiöön on panostettu noin 2 miljoonan euron edestä ja tällä hetkellä sesonki onkin 34 viikkoa vuodessa ja tavoitteena on saavuttaa 42 viikon sesonki. Kesällä 2011 työyhteisössä on tarkoitus olla 10 opasta ja he ovat ympäri vuoden työssä käyviä. Kesäsesongin aikana on oppaita enemmän töissä, koskenlaskun suuren suosion vuoksi. (K. Ronkaisen haastattelu 27.8.2010.)

Basecamp tarkoittaa perusleiriä jossa pidetään varusteet ja missä huolto tapahtuu. Leirissä majoitutaan, ruokaillaan, saunotaan ja istutaan iltaa. Basecamp on rakennettu Juumajärven rantaan ja Kitkajoki virtaa aivan vieressä. Basecamp sijaitsee Pienen

karhukierroksen varrella ja onkin sijainniltaan todella hyvällä paikalla Oulangan kansallispuistoon tapahtuvien retkien kannalta. Basecamp on auki vuoden jokaisena päivänä ja heiltä löytyy 16 hotellihuonetta sekä 60 hengen sali sekä erittäin hyvätasoinen keittiö. Lisäksi on käytössä myös sauna, savusauna sekä takkatupa aivan rannan tuntumassa. (K. Ronkaisen haastattelu 27.8.2010.)

Basecamp arvostaa toiminnassaan kestävän kehityksen periaatteita ja noudattaa matkailusuunnitelmaa jollainen on Oulangan kansallispuistolla sekä Pan Parksilla. Pan Parks on eurooppalainen kansallispuistojen verkosto, jossa niin puistojen kuin puistossa toimivien palveluntuottajien toimintaa valvoo hollantilainen säätiö. Luonto on huomioitu rakentamisessa, sillä hyvin pitkälti on pyritty käyttämään puuta rakentamiseen. Rakentamiseen tarvittava puu on naapurikunnasta Posiolta, joten sekini jo omalta osaltaan suosii lähialueiden yrittäjien toimintaa ja näin esimerkiksi puun toimitamiseen ei kulu polttoainetta tai muuta vastaavaa kovinkaan paljoa. Kaikki mahdollinen kierrätetään ja kemikaalien käyttö pyritään pitämään mahdollisimman alhaisena. Koko Basecamp lämpenee lähilämpöjärjestelmällä, jossa polttoaineena toimii kuusamolainen hake tai pelletti. Aktiviteeteissa ei käytetä moottoreita muuten kuin koskenlaskussa ja siinäkin pääasiallisesti sähkömoottoria. (K. Ronkaisen haastattelu 27.8.2010.)

Kansainvälisyyttä Basecamp edustaa olemalla mukana Pan Parks toiminnassa. Vuonna 2009 Basecamp Oulanka arvosteltiin toiseksi 450 matkakohteen joukosta. Mainittavaa on se, että 1300 oppaan joukosta Erkki Ollilla ainoana eurooppalaisena sijoittui 10 parhaan joukkoon. Vuonna 2005 Basecamp aloitti talvimatkailun Juumassa brittiryhmiä kanssa. Luontomatkoja myyvä yhteistyökumppani Exodus matkatoimisto on tuonutkin sen jälkeen kymmeniä ryhmiä keskelle "erämaata". Kesäisin Basecampilla käy vieraita lukuisista eri maista ja jotkut käyvät vain tutustumassa tarjontaan ja jotkut viipyvät kauemminkin.

3.4 Ohjelmapalveluita ohjaavat lait ja säädökset

Ohjelmapalveluita ohjaa yhteensä 44 erilaista lakia ja asetusta. Lait kulkevat elintarvikelaista eläintensuojelulakiin ja kokoontumislaista tieliikennelakiin ja niin edelleen.

Myös erinäisiä standardeja on laadittu niille välineille mitä ohjelmapalvelussa käytetään ja niitäkin on useita kymmeniä. (ks. Kuluttajaviraston ohjeet ohjelmapalveluiden turvallisuuden edistämiseksi, julkaisusarja 9/2003.) On monia seikkoja joita ohjelmapalveluja tuottaessa tulee ottaa huomioon, mutta en ala niitä yksityiskohtaisesti käymään tässä läpi. Haluan kuitenkin tuoda esille seuraavassa osiossa mielestäni oleelliset kohdat kuluttajaviraston laatimasta ohjeesta.

3.4.1 Kuluttajaviraston ohjeet ohjelmapalveluiden turvallisuuden edistämiseksi

Vuoden 2010 alusta kuluttajaviraston tuoteturvallisuusvalvontaan liittyvät tehtävät siirtyivät Turvatekniikan keskuksen Tukesin hoidettaviksi. Siirron tarkoituksena oli, että kuluttajat ja toiminnanharjoittajat saavat tulevaisuudessa kuluttajaturvallisuusvalvontaan liittyvän asiakaspalvelun yhdeltä viranomaiselta. Tämä selkeyttää asiointia paljon ja samalla se vahvistaa Tukesin roolia kansallisena tuoteturvallisuusvalvontaviranomaisena. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010). Tässä käytän kuitenkin kuluttajaviraston laatimaa ohjetta, koska se ei muuttunut siirron myötä sisällöllisesti. Ohje on laadittu vuonna 2003 ja on edelleen voimassa.

Ohjelmapalveluita ovat muun muassa erilaisissa toimintaympäristöissä tapahtuva ohjelma-, seikkailu-, luonto- ja liikuntapalvelut. Myös safarit ja erilaiset teemapuistot sekä huvipuistot ja tivolit lasketaan ohjelmapalveluiksi. Kilpailutoimintaan tätä ohjetta ei sovelleta, vaikka elementtejä näistä yllä mainituista kohdista siinä olisikin. (Kuluttajaviraston ohjeet ohjelmapalveluiden turvallisuuden edistämiseksi, julkaisusarja 9/2003.)

Koska kyseessä on ohjelmapalvelu mitä asiakkaille tarjotaan tukkilaisradan muodossa, ohjaa sitä laki joka varmistaa tuotteen turvallisuuden asiakkaille. Ohjeiden tarkoituksena on määrittää ohjelmapalveluille turvallisuutta koskevat vähimmäisvaatimukset ja näin lisätä ohjelmapalveluiden turvallisuutta. Tarkoitus on myös tehostaa turvallisuuden valvontaa ja ennaltaehkäistä onnettomuuksia ja tapaturmia. (mt. 9/2003.)

Ohje ohjelmapalveluiden turvallisuuden edistämiseksi sanoo, että palvelun tulee olla koko sen tapahtumaketjun ajan turvallinen niin siihen osallistujalle kuin myös hänen omaisuudelleenkin. Myös työntekijän turvallisuus tulee ottaa huomioon ohjelmaa teh-

dessä. Huomioon tulee ottaa myös toimintaympäristö ja sen tuomat riskit, sekä myös sään vaikutus toimintaan. Osallistujien rajoitukset tulee huomioida siinä missä ryhmän kokokin. (mt. 9/2003.)

Onnettomuuksista ja läheltä piti -tapauksista tulee myös pitää kirjaa, sillä ne auttavat kehittämään omaa toimintaa, sille niiden avulla on hyvä analysoida toimintaa ja siihen liittyviä riskejä. Kirjaamalla nämä tiedot, ovat ne myös helposti saatavilla esimerkiksi vakuutusyhtiölle, jos siihen tulee tarve. Onnettomuuksista ja erittäin vakavista läheltä piti -tapauksista tulee ensi tilassa ilmoittaa myös kunnan terveystarkastajalle, joka sitten voi tarvittaessa laatia turvallisuutta parantavia ohjeita toiminnanharjoittajalle. (Kuluttajaviraston ohjeet ohjelmapalveluiden turvallisuuden edistämiseksi, julkaisusarja 9/2003.)

Ennakkotiedot on hyvä kartoittaa seikkailutoiminnassa aina. Aikaisempi kokemus voi vaikuttaa suurestikin osallistumiseen ja siihen miten ohjaajan tulee ottaa ryhmä sekä yksilö huomioon. Jos on vedenvaraan joutumisen mahdollisuus, tulee osallistujien uimataito kartoittaa etukäteen esimerkiksi suullisesti. Ennakkotiedoilla pystytään muuttamaan ohjelman laatua tarvittaessa sekä jopa rajoittamaan osallistumista, jos toiminnan järjestäjä niin kokee parhaaksi. Päihteiden käyttö toiminnan aikana on toiminnanjärjestäjän vastuulla. Jos aktiviteetin aikana ei saa olla päihteiden vaikutuksen alaisena, tulee siitä ilmoittaa ennakkotiedoissa tai viimeistään osallistumismaksun yhteydessä. Osallistujille tulee ennen ohjelmaa kertoa ohjelman mahdolliset fyysiset ja psyykkiset vaaratekijät, sekä kertoa varusteiden oikeanlainen käyttö. Varusteet tulee myös tarkastaa ja tarvittaessa antaa osallistujille tarvittava varustus. Ohjeet hätätilanteessa toimimisesta tulee kertoa aina ja osallistujan tulee tietää ohjelman vastuhenkilö. Ketään ei saa pakottaa toimintaan ja siksi tuleekin kertoa aina, että osallistuminen ohjelmaan on vapaaehtoista. (mt. 9/2003.)

Siinä missä ohjelmanjärjestäjä on vastuussa asiakkaittensa turvallisuudesta, tulee hänen myös vastata siitä, että ohjaajilla on tarvittava pätevyys ohjaamaan kutakin aktiviteettia. Pelkkä todistus osaamisesta ei riitä, vaan taidot on hyvä mitata myös käytännössä. Harjoittelijoita on hyvä käyttää vain apuna varsinaiselle ohjaajalle. Henkilökunnan tulee olla myös tarvittava ensiapukoulutus ja yleensä seikkailutoimin-

noissa se tarkoittaa EA-2 tasoista koulutusta, sillä yleensä toiminta sijoittuu maastoon tai taajama-alueen ulkopuolelle. (mt. 9/2003.)

Rakenteet jossa toiminta tapahtuu, tulee olla turvalliset ja kyseiseen käyttöön tarkoitettut. Rakenteet tulee huoltaa ja tarkastaa säännöllisesti ja siitä täytyy laatia huolto-suunnitelma sekä pitää päiväkirjaa. Huollolle ja tarkastukselle tulee nimetä vastuuhenkilö, joka käy ilmi turvallisuusasiakirjasta. Tukkilaisradan tapauksessa ei ole olemassa tiettyjä standardeja sen rakentamiseen, vaan rakentajan täytyy itse ottaa huomioon rakennusvaiheessa mahdolliset riskiseikat ja ratkaista ne niin, että tuotteesta tulee turvallinen. Rannalla tapahtuva toiminta tulisi turvata riittävällä määrällä pelastusveneitä tai pelastusrenkaita. Lähellä tulee olla myös ensiapuvälineet. (Kuluttajaviraston ohjeet ohjelmapalveluiden turvallisuuden edistämiseksi, julkaisusarja 9/2003.) Basecampin tapauksessa tämä on hyvin turvattu sillä toimintaan liittyy koskenlaskulautta, joten pelastusvene on aina käytössä. Ensiapuvälineet löytyvät oppaalta, jolla on mukana myös lämmintä vaatetta ja ravintoa jos kylmettyminen tapahtuu toiminnan myöhäisemmässä vaiheessa. Jos heti tukkilaisradan aikana tuntee kylmettymistä, on Basecampin päärakennus reilun sadan metrin päässä rannasta.

3.4.2 Ohjelmapalveluiden turvallisuus

Seikkailukasvatuksen opinnoissa meille on opetettu paljon turvallisuudesta ja paljon olemme myös harjoitelleet turvallisuusasiakirjojen laatimista. Turvallisuusasiakirja ja riskianalyysi ovat tulleet tutuksi näiden kurssien aikana. Turvallisuussuunnitelma onkin asia, joka on hyvä ottaa jokaisessa seikkailu- tai elämyspalveluita järjestävässä yrityksessä, järjestössä tai organisaatiossa vakioksi jokaiseen aktiviteettiin. Kuluttajavirasto vaatii myös, että turvallisuusasiakirjat laaditaan määrätyllä tavalla. Turvallisuusasiakirjan tulee sisältää riittävän laajasti tietoa toimintaan nähden ja jos toiminta koostuu useammasta toiminnasta, tulee jokaista toimintapaikkaa kohden laatia oma turvallisuusasiakirja. Toiminnan järjestäjän tulee myös huolehtia, että kaikki työntekijät ymmärtävät turvallisuusasiakirjan sisällön. Tämä koskee tietysti myös uusia työntekijöitä, harjoittelijoita ja pätkätyöläisiä. Riskianalyysi on osa turvallisuusasiakirjaa ja sen tarkoitus on asettaa toiminnan järjestäjä pohtimaan oman toimintansa riskejä ja mahdollisia tapaturma paikkoja ja tätä kautta pystyä ehkäisemään ne. (mt. 9/2003.)

Turvallisuusasiakirjaan merkitään kaikki oleellinen tieto toiminnasta ja sen läpi vienistä. Siinä käy ilmi tapahtumapaikka, turvallisuudesta vastaava henkilö sekä hänen varahenkilönsä, toimintaan liittyvät riskit, reittikuvaus jos aktiviteetin aikana kuljetaan jokin tietty reitti, pelastus- ja sairaankuljetusyksikköjen kulkureitit, yleisiä toiminta ohjeita ja ohjeita mitä tehdä jos ryhmän vetäjälle sattuu jotain. (ks. Kuluttajaviraston ohjeet ohjelmopalveluiden turvallisuuden edistämiseksi, julkaisusarja 9/2003). Turvallisuusasiakirjaan merkitään oleellisimmat asiat aina tapahtumasta tai aktiviteetista riippuen. Asiakirjan avulla pitäisi periaatteessa uuden oppaan ilman suurempaa perehdyttämistä pystyä ohjaamaan ryhmää aktiviteetin läpi turvallisesti.

Riskianalyysi (Ks. Liite 1.) on kartoitus aktiviteetin "mitä jos" -tilanteista. Riskianalyysia laadittaessa opas tai oppaat pohtivat mahdolliset riskitekijät ryhmän toiminnassa ja sen miten niitä voidaan ehkäistä ja että mitä tulee tehdä jos tapaturma sattuu kuitenkin. Riskianalyysissä arvioidaan tapaturman mahdollisuus sekä sen riskikerroin, eli kuinka vaarallinen tapaturma on asiakkaalle. (Ks. mt. 9/2003.) Seikkailuopinnoisani olemme käyttäneet mielestäni hyvää mallia riskien kartoittamiseen. Siinä tapaturman mahdollisuus arvioidaan asteikolla 1-3 ja tapaturman vakavuus myös asteikoilla 1-3. Saadut lukemat kerrotaan toisillaan ja näin saadaan aikaan kokonaiskerroin, mikä osoittaa kuinka vakavasta riskistä on kyse. Kertoimella 1-3 riski on vielä suhteellisen pieni. Tapaturma voi olla mahdollinen, mutta ei haitallinen osallistujalle, tai se on epätodennäköinen, mutta haitallinen seuraamuksiltaan. Kertoimella 4 riski on jo paljon suurempi ja myös sen seuraukset voivat olla paljon haitallisemmat. Toiminnan järjestämisen kannalta kannattaa seurata kuinka paljon tämän tasoisia kokonaiskertoimia toimintaan liittyy, sillä jos kokonaismäärällisesti tämän tason riskejä on eniten, täytyy toimintaa pohtia uudelleen ja tarvittaessa muuttaa esimerkiksi rataa tai aktiviteettia. Kertoimella 6 ja 9 aktiviteettiin tulee puuttua välittömästi, sillä jos todennäköisyys onnettomuudelle on noin suuri ja sen seuraus on erittäin haitallinen, ei toimintaa tule viedä läpi lainkaan. Seurauksena kuitenkin voi pahimmassa mahdollisessa tapauksessa olla halvaantuminen tai kuolema.

4 TUKKILAISRADAN RAKENTAMINEN

Talvella 2010 työharjoittelussa Basecamp Oulangalla heräsi idea, että tulisin kesällä myös heille töihin ja siinä samalla voisin edistää omia opintojani, jos vain mahdollista. Kesällä suurin työllistäjä on koskenlaskeminen, joten sen kehittämiseen ei ollut tarvetta, mutta muiden aktiviteettien kehittämiseen kylläkin. Kiipeilyradat kaipasivat huoltoa ja kehittelyä, joten se oli ensimmäisenä mielessä kesän suunnitelmia tehdessä. Ajatuksena aluksi olikin tehdä pelkästään projektiopinnot kesän aikana, koska opinnäytetyöni suunnitelma oli tehty toiseen aiheeseen. Työharjoittelun jälkeen ja kevään kuluessa mieleeni kuitenkin tuli, että voisin tehdä Basecampille myös opinnäytteeni, koska seikkailu- ja ohjelmapalveluala kiinnostaa minua suuresti.

4.1 Idean synty

Idea tukkilaisrataan tuli alku kesästä Keijo Ronkaisen kanssa juttellessani. Keijon kanssa pidimme muutamia palavereja kesän alussa siitä, mitä tulisin tekemään työkseni ja esittelin hänelle ideoita, joita olin kehitellyt aktiviteettien kehittämiseksi. Tukkilaisrata idea syntyi, kun Basecampin omistaja Keijo Ronkainen halusi kehittää koskenlaskua hieman kattavammaksi ja monipuolisemmaksi tuotteeksi. Kävimme läpi alueen historiaa ja sitä, miten sitä voisin käyttää työssäni hyväksi. Keijo kertoi minulle Käylän kylän jokavuotisesta tukkilaiskisa, jossa mittaa ottavat niin nuoret kuin vanhat. Tätä tapahtumaa pyöriteltäessä saimme idean tukkilaisrataan Basecampin rantaan ja jota olisi mahdollista kokeilla koko kesän ajan ja myös koskenlaskun yhteydessä.

Oikeastaan ainoa vaatimus Basecampin ja Keijon puolesta oli, ettei rata olisi liian kilpailullinen. Radan tulisi haastaa yksilöitä ja ryhmiä tekemään parhaansa, mutta radan ei pitäisi olla ensikätehen kilpailullinen. Tämä olikin suurin haaste rataa suunniteltaessa. Olkoot ryhmänä nuoria, aikuisia, naisia tai miehiä tekevät he yleensä parhaansa ryhmässä päihittääkseen toisen ryhmän.

Kiipeilyratojen kehittäminen oli myös yksi mahdollisuus opinnäytetyöni aiheeksi ja näiden kahden välillä taistelinkin kauan aikaa. Lopulta kiipeilyratojen kehittämisestä

tuli projektini ja tukkilaisradasta opinnäytetyöni. Kesän aikana en ollut aivan varma oliko hyvä idea tehdä samaan paikkaan samaan aikaan niin projekti kuin opinnäytetyökin. En ollut varma riittäisikö aikani kumpaakin työhön ja samalla myös työskentelyyn Basecampilla. Loppujen lopuksi ei kahden ison työn tekemisestä ollut haittaa, koska tein ne samaan paikkaan. Jos olisin yhtä aikaa tehnyt töitä kahteen eri paikkaan, en usko että aikani olisi riittänyt. Saman aikaisesti tekemisessä oli hyvää se, että jos toinen työ jäi jumiin paikalleen, esimerkiksi materiaalin puutteen vuoksi, pystyin sillä välin keskittymään toiseen työhön täysin. Tällä tavalla niin sanottua hukkaa aikaa ei juurikaan jäänyt.

4.2 Valmistelut

Alusta asti sain suhteellisen vapaat kädet Basecampin puolesta ja suunnitelmien tekeminen alkoikin heti kesän alussa Basecampille saavuttuani. Tukkilaisradan valmisteluista minun olisi pitänyt noudattaa tarkempaa aikataulua, sillä vaikka aikaa oli alun alkaen riittävästi, pääsin aloittamaan konkreettisen rakentamisen vasta aivan kesän lopulla. Valmisteluihin kuului tietysti suunnitelmien tekeminen ja niiden hyväksyttäminen työnantajalle. Kun suunnitelmalle näytettiin vihreää valoa Basecampin puolesta alkoi rakennusmateriaalien hankkiminen.

Ensimmäiseksi piti ratkaista ongelma, että millä tukit saadaan kiinnitettyä toisiinsa riittävän pitävästi. Ratkaisuksi saatiin ruuvipultti, joka porattaisiin tukin päähän ja siihen kiinnitettäisiin nostosilmukka, joka lukittaisiin mutterilla. Tällöin tukit pystyttiin kiinnittämään kiipeilyssäkin käytettävillä mailloneilla, eli ovaalin muotoisilla lukittavilla metallisilla lenkeillä, sekä kettingillä toisiinsa. Tärkein materiaalin hankkimisvaihe oli tietysti tukkien hankkiminen. Tämä tapahtui kuitenkin hyvin kivuttomasti, sillä Ronkaisen Keijolla on hyvät suhteet Kuusamolaiseen puutalouden ammattilaiseen, joka toimitti meille tukkeja vaihtotalous periaatteella.

4.3 Rakentaminen

Tukkilaisrata rakennettiin suhteellisen nopeasti materiaalien hankkimisen jälkeen. Tukkien sijoittelu hoidettiin siten jo lastausvaiheessa, että ne oli helppo sahata ja ta-soittaa oksankohdat pois. Kiinnikkeiden kiinnittämisen jälkeen tukit oli helppo vyöryttää veteen toisista tukeista kasattuja kiskoja pitkin ja rata kasata vasta vedessä. Tukkien läpimitta kuitenkin oli noin 40 senttimetristä 60 senttimetriin ja pituutta tukeilla oli 3-4 metriä, joten käsin sellaisten tukkien liikuttelu maalla oli lähes mahdotonta. Radan kokoamisen jälkeen rata oli helppo siirtää vedessä sen oikealle paikalle ja näin rata oli valmis. Aikaa radan tekemiseen kului vain muutama päivä, sillä tukkien asetelu mahdollisti nopean työskentelyn. (ks. Liite 1.)

4.4 Käytössä huomioitavaa

Rataa ei ehditty käytännössä kokeilemaan asiakkaiden kanssa, sillä rata valmistui vasta loppukesästä. Veden lämpötilat olivat ehtineet siihen mennessä laskea jo niin alhaiseksi, ettei radan käyttö ollut järkevää koskenlaskun yhteydessä. Rata suosiolla jätettiin ensi kesän sesonkia varten, jolloin saadaan myös hyviä ensi kokemuksia radan toimivuudesta. Rataa kokeiltiin kuitenkin työntekijöiden toimesta.

Ensimmäiset käyttökerrat ovat tärkeitä tällaiselle radalle. Niiden avulla saadaan tärkeää tietoa siitä, mistä kohdin tuote toimii ja mitä tulisi parantaa tai muuttaa ja miten ryhmiä olisi parhainta ohjata tällaisella radalla. Oppaan tulee tarkasti seurata ryhmää ensimmäisillä kerroilla ja huomioida ryhmän tuntemuksia radasta. Yksi vaihtoehto kerätä tietoa tukkilaisradasta on myös suoraan kertoa ryhmälle, että kyseessä on uusi tuote ja sen vuoksi heidän mielipiteensä ovat ensiarvoisen tärkeitä ja kysyä heidän mielipiteitä tuotteesta. Tällaisessa tilanteessa tulee vain pohtia, että kertooko ryhmälle tämän ennen radan suorittamista vaiko vasta sen jälkeen. Hyvänä puolena ennen suoritusta kertomisessa on se, että ryhmäläiset voivat pohtia jo suorituksen aikana radan toimivuutta, mutta huonona puolena se, että mahdollisesti he voivat tulla liian kriittisiksi rataa kohtaan ja silloin elämyksen toteutuminen myös vaikeutuu. Radasta ei pysty nauttimaan samalla tavalla kun keskittyy kohdistamaan huomionsa sen huonoihin puoliin.

Ensimmäisen käyttökerran jälkeen tulee oppaiden myös tarkistaa radan kunto. Onko kiinnikkeissä huomattavissa jonkinlaisia epäkohtia ja ylipäätään onko rata kunnossa. On mahdollista, että vaikka suunnitelmissa jokin tuntuu toimivalta, voi se pettää jo aivan ensimmäisellä käyttökerralla. Myös riskianalyysi tulee tarkastaa ensimmäisten kertojen jälkeen. Tuleeko siinä esiin epäkohtia ja pitäisikö kertoimia muuttaa. On myös hyvin mahdollista, ettei kaikkia riskejä ole huomannut riskianalyysiin merkitä sitä laatiessaan, joten on hyvä päivittää analyysi ensimmäisten käyttökertojen jälkeen. Riskianalyysi tulee muutenkin pitää ajan tasalla ja tarkastaa sopivin väliajoin.

Ryhmän ohjaamista radalla tulee myös pohtia ensimmäisten kertojen jälkeen. Mikä toimii ja mikä ei. Käytännön seikkoihin on myös hyvä kiinnittää huomiota. Miten, jos asiakas tippuu veteen ja vaatteet kastuvat, vaihdetaanko vaatteet vai lähdetäänkö samoilla varusteilla suoraan koskenlaskuun? Tietysti tähän vaikuttaa paljon sää ja veden lämpötila, mutta myös asiakkaan ikä, sillä uskon, että mitä vanhempi osallistaja on kyseessä, sitä mieluummin he vaihtavat kuivat vaatteet päällensä. Myös aika-taulu tarkentuu huomattavasti siitä mitä ensin olettaa sen olevan. Tässäkin tietysti vaihtelu on suurta, riippuen ryhmän koosta ja ryhmän dynamiikasta ylipäätään.

5 ARVIOINTIA JA LOPPUSANOJA

Opinnäytetyö projekti on ollut erilainen mitä ajattelin sen olevan. Tiesin kyllä varhaisessa vaiheessa, että hyvin todennäköisesti tulisin tekemään toiminnallisen opinnäytetyön, koska olen hyvin käytännön läheinen ihminen. Kuitenkin luulin, että itse opinnäytteen konkreettinen tekeminen olisi ollut se vaikein ja eniten aikaa vievä osa, mutta työläin osa tätä projektia olikin käytännön tekemisen kirjoittaminen ymmärrettävään muotoon ja teorian rajaaminen sekä tiedon etsiminen. Pidän siitä, että saan käsiilläni tehdä ja en todellakaan pidä konttorissa koneen äärellä työskentelystä. Opinnäytetyöni onkin kertomus siitä, miten yhden kesän käytin hyväkseni työskentäessä, jonne haluaisin oman urani rakentaa. Se on tarina oppimisesta ja siitä, miten omalta osaltani halusin kehittää elämyspalveluita ja tuoda yhdelle yritykselle monipuolisuutta sen palveluihin.

Tärkeää minulle oli, että sain tehdä työni aiheeseen, joka minua oikeastikin suuresti kiinnostaa ja että sain käyttää siihen omia erityistaitojani ja osaamistani. Tietysti opin hyvin paljon uutta, esimerkiksi toiminnallisen osan tekeminen ollut pelkästään omien jo olemassa olevien taitojen kartuttamista ja käyttämistä.

5.1 Tukkilaisrata Basecampin rantaan

Produktini konkreettisimmaksi tuotokseksi muodostui tukkilaisrata, joka sijoitettiin Basecampin rantaan. Radan monipuolisuus minulle selkiytyi oikeastaan vasta sen valmistuttua. Aluksihan radan oli tarkoitus olla yksittäinen palvelu, mutta huomasin että sen pystyinkin yhdistämään moneen muuhunkin aktiviteettiin. Tukkilaisradasta halusin saada tietysti turvallisen tuotteen Basecampille, mutta halusin myös saada rantaan jännitystä ja kuvitteellisen vaaran aspektia myös. Radan arviointiin haluan käyttää jo edellä mainittua Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskuksen luomaa elämyskolmiota. Se on hyvä malli niin palvelua suunniteltaessa kuin arvioidessakin.

5.2 Tukkilaisrata tuotteena

Yksilöllisyys on ensimmäinen elämyksen elementti ja siksikin tärkeä. (Tarssanen & Kylänen 2007, 114). Työssäni tämä toteutuu mielestäni hyvin, sillä alueella on ainoastaan yksi toinen tukkilaisrata ja sekin on sellainen, jota käytetään vain tukkilaiskisojen yhteydessä, ei ohjelmalvelu mielessä. Tämän vuoksi voidaankin sanoa, että Basecampin tukkilaisrata on ainoa alueen yleisessä käytössä oleva ja saatavilla oleva tukkilaisrata. Yksilöllisyys näkyy myös siinä, että radan käyttöä voidaan muokata erilaisille ryhmille sopivaksi. Radan käyttö voidaan sitoa esimerkiksi koskenlaskuun tai esimerkiksi savusaunan yhteyteen.

Radan aitous näkyy siinä, että alueen historiaan kuuluu vahvasti tukkilaisuus ja tukkien uittaminen. Tietysti aitouteen vaikuttaa paljon se, miten asiakas tuotteen kokee. (ks. esim. Tarssanen & Kylänen 2007, 114). Ei voida olettaa, että Etelä-Suomesta lomalle Pohjoiseen ensimmäistä kertaa saapunut tietää Kuusamon historiasta yhtään mitään. Tämän vuoksi on tärkeää, että opas hoitaa tehtävänsä ja kertoo tuotteeseen liittyen alueen historiasta ja tekee tietyksi sen, että alueella tukkilaisuus on ollut vahva osa kulttuuria. Tähän liittyen tarina yhtenä elementtinä onkin tärkeässä roolissa varsinkin ulkomaalaisilla asiakkailla. Ei riitä, että kerrotaan pelkkiä faktoja ja että tuotteen paikallisuus tuodaan esille yksinkertaistaen ja tylsästi, vaan tarinaan tulee liittää niin faktaa kuin fiktiotakin. (ks. mt. 2007, 115). Hyvänä lisänä on tarinat paikallisista kuuluisista tukkimiehistä ja heidän saavutuksistaan ja elämästä tukkijätkenä. Tukkilaisradan paikka itsessään tekee tarinasta helpommin kerrottavan, sillä lähin koski alkaa noin viidensadan metrin päästä. S. Kumpuniemikin toteaa (sähköpostihaastattelu 28.3.2011), että viime aikoina on arvostettu tarinoita yritysten ja toimintojen takana ja monesti nämä tarinat kumpuavatkin alueen perinteistä. Oppaan kuitenkin tulee perehtyä tarkasti perinteisiin ja tarinoiden on oltava autenttisia ja istuttava muutenkin yrityksen muuhun toimenkuvaan. (S. Kumpuniemen sähköpostihaastattelu 28.3.2011.)

Moniaistillisuus toteutuu radalla hyvin. Näkö, kuulo, tunto, haju ja jopa mahdollisesti maku tulevat radalla koetuksi. (ks. Tarssanen & Kylänen 2007, 115). Vahvimpana näistä tietysti tuntoaisti, sillä rata on fyysinen suoritus ja mitä todennäköisemmin osallistuja tulee tippumaan veteen. Vaikka tuntoaisti onkin suurimassa roolissa radal-

la, en usko sen kuitenkaan olevan huono asia, sillä se tuo kontrastia asiakkaalle hänen arkielämäänsä nähden. Kontrasti onkin tärkeä osa onnistunutta elämystä sillä elämyskokemusta ei synny, jos tuote ei tarjoa jotain arjesta poikkeavaa ja uutta. (ks. mt. 2007, 116.) Arjesta poikkeavuutta rata tuo suurella todennäköisyydellä, sillä nykypäivänä ei tukkeja liiemmin enää uiteta jokia pitkin määrärajoilleen.

5.3 Tukkilaisrata asiakkaalle

Asiakkaan näkökulma tuotteeseen hyvin monesti on aivan eri kuin mitä palvelun tarjoajan näkökulma. Siksikin elämyskolmio tarjoaa hyvän apuvälineen arvioida tuotteen onnistumista, että siinä on otettu huomioon asiakkaan kokemisen tasot. Asiakkaan motivaation tasolla tarkoitetaan asiakkaan motivaation herättämistä tuotetta kohtaan. (ks. Tarssanen & Kylänen 2007, 117). Motivointi lähtee liikkeelle jo markkinoinnista ja siinä tulisi täyttää mahdollisimman moni edellä mainituista kuudesta elämyskriteeristä. Tukkilaisrata on mielestäni helppo markkinoida mielenkiintoisena, sillä se on alueelle melkein uusi tuote ja siksikin helppo saada myös paikalliset siitä kiinnostumaan, ei vain turistit muilta paikkakunnilta. Haasteena on se, että rata on vielä suhteellisen suppea ja sen mielekkyyden lisäämiseksi sitä tulisikin laajentaa.

Fyysisellä tasolla rata on tietysti turvallinen, mutta myös jännitystä tuova. Liian turvallinen ja helppo tuote menettää monesti kiinnostavuutensa hyvin nopeasti. (ks. mt. 2007, 117). Varsinkin jos elämyksen kestokin on liian pitkä tuotteen sisältöön nähden. Tukkilaisrata on mielestäni juuri sopivan mittainen olemaan hyvä lisä esimerkiksi koskenlaskuun kauniina kesäisenä päivänä tai olemaan reipas elämys yritysryhmälle, joka jatkaa päivänsä viettoa radan jälkeen saunoen. Rata ei myöskään saa olla liian fyysinen, sillä liian raskas rata vie mielekkyyttä elämyksestä. Tämänkin vuoksi tein radasta suhteellisen suppean vielä näin aluksi, sillä asiakkaiden palautteiden avulla rataa on helppo kehittää eteenpäin.

Liian helppo älyllisestikään rata ei saa olla. (Ks. mt. 2007, 118.) Tämä olikin haaste sillä hirveästi ei tukkilaisrataan saada ongelman ratkaisua mukaan ilman, että se sieltä irrallisena paistaisi läpi. Rata kuitenkin voi toimia älyllisenä haasteena siten, ettei asiakkaalle neuvota miten rata tulisi suorittaa. Älyllisen haasteen luomiseen tulisikin

siis satsata rataa kehitettäessä, sillä se on varmasti radan suurin heikkous. Emotionaalisen tason toteutumiseen, eli siihen kokeeko asiakas varsinaisen elämyksen, on vaikea vaikuttaa muuten kuin tarjoamalla edellä mainitut kohdat mahdollisimman hyvin. Tämä onkin vahvasti sidoksissa viimeiseen tasoon, eli henkiseen tasoon. Voimakas elämys ja sen tuoma tunnereaktio voi saada aikaan henkilökohtaisen muutoksen asiakkaaseen, niin fyysisellä tasolla kuin elämäntavoissakin. Tämän kautta ihminen voi löytää esimerkiksi uuden harrastuksen tai huomata itsessään jotain uutta jota ei ollut aiemmin huomannut. (ks. Tarssanen & Kylänen 2007, 118-119). Rata palvelee täten hyvin tätä tarkoitusta, sillä se on ainutlaatuinen verrattuna muihin ohjelmajärjestelyihin ja tuottaa varmasti hyvinkin ainutlaatuisen elämyksen radan suorittajalle.

5.4 Opinnäytetyön raportti

Kirjallinen tuottaminen on minulle ollut aina se vaikein osa erilaisissa projekteissa ja tehtävissä. Olen hyvin käytännönläheinen tekijä ja olen aina tavallaan pitänyt raportointia vähemmän tärkeänä osana erilaisissa töissä. Opinnäytetyötä tehdessä olen kuitenkin huomannut, että raportin kirjoittaminen ja siihen paneutuminen on aivan yhtä tärkeää kuin konkreettinen tekeminen itsessäänkin. Toiminnallinen opinnäytetyö soveltui minulle parhaiten, koska itse käytännön tekemisessä opin paljon uusia asioita ja sain vahvistettua omaa ammattitaitoani, mutta myös raportointi vaiheessa huomasi oppivani paljon uutta aiheesta ja sen teoriasta. Raporttia kirjoittaessa käy läpi uudelleen ne asiat, joita on tehnyt ja pohtii syvällisemmin tekemisiään. Raportissa reflektoin omaa tekemistä ja motiiveja tehdä työtä.

Teoriatiedon etsiminen ja rajaaminen omaan opinnäytetyöhön on ollut mielenkiintoinen prosessi, koska luulin sen olevan hankalampaa, kuin mitä se oikeastaan olikaan. Tärkein teoriapohja työlleni on ollut elämys ja sen merkitys ihmiselle. Siinä missä elämys- ja matkailualan kirjallisuus ovat olleet tärkeitä lähteitä työssäni, on turvallisuus ollut myös hyvin tärkeässä osassa. Onhan kyseessä kuitenkin ohjelmajärjestely, jonka täytyy olla turvallinen sen käyttäjille. Tukkilaisuudesta tiedon löytäminen oli myös mielenkiintoinen tehtävä, sillä aiheesta ei ole hirveän paljoa kirjoitettua teoria-tietoa.

Uskon opinnäytetyöni olevan tekijänsä näköinen. Käytännön merkitys minulle näkyy myös opinnäytetyössäni ja siksi toiminnallinen työ sopikin minulle parhaiten. Kuvaan työssäni sen miten radan rakentaminen sai alkunsa ja miten itse konkreettinen tekeminen tapahtui. Raportissa koetin pitää tekstin lyhyenä ja ytimekkäänä, jotta lukija saisi hyvän kuvan siitä, miten rata syntyi ja mitkä tekijät siihen vaikuttivat.

5.5 Lopuksi

On tapahtunut paljon sen jälkeen kun keväällä 2010 sain päähäni idean tehdä toiminnallisen opinnäytetyön Basecamp Oulangalle. Aluksi ei ollut edes varmaa tulisin-ko tekemään pelkän projektin kesän aikana, vai riittäisikö aika myös opinnäytetyön tekemiselle. Siihen päätökseen kuitenkin tulin, että aika saisi riittää molempien toteuttamiselle. Elokuun alkupuolella alkoi kuitenkin pelko hiipiä selkäpiitä pitkin, sillä opinnäytetyön produkti oli vielä pahasti keskeneräinen ja kesä lähestyi loppua. Aika kuitenkin riitti ja sain produktini valmiiksi. Paremmalla aikataulutuksella asiat olisivat varmasti järjestyneet jouhevimminkin ja silloin mahdollisesti olisi jäänyt myös aikaa testata rataa käytännössä ja tehdä tarvittavat parannukset. Nyt tämä sai luvan jäädä ensi kesään.

Hieman epäluuloa nosti myös se, että vastaako opinnäytetyöni omaa ammattialaa, koska se kuitenkin on tehty matkailualan yritykselle. Elämyksen merkitys ihmiselle on kuitenkin hyvin suuri ja elämyksien avulla voidaan tehdä paljon erilaista nuorisotyötä. Turvallisuus seikat ovat vahvasti läsnä seikkailukasvatuksen erikoistumisopinnoissani. Teknisesti radan toteuttamista ei opinnoissani ole käyty, mutta tällaisten aktiviteettien järjestämistä kylläkin niin käytännön kuin teoriantakin pohjalta. Varsinkin erilaisten aktiviteettien turvallisuuden kannalta. Turvallisuudesta kun puhutaan, ei voida käsitellä vain fyysistä turvallisuutta, sillä henkinen turvallisuus tulee ottaa aivan samalla tavalla huomioon. Henkisestä turvallisuudesta paljon vastaa opas itse, mutta myös radan rakentamisessa tulee ottaa huomioon se, että missä kohdin voi tulla henkinen turvallisuus vaarannetuksi.

Olen tyytyväinen opinnäytetyöhöni kokonaisuutena. Olen oppinut paljon tämän prosessin aikana ja uskon että opinnäytetyöni kuvastaa hyvin minun omia kiinnostuksen kohteita ja sitä alaa, mitä haluan tulevaisuudessa tehdä työkseni. Opinnäytetyöni an-

taa hyvän kuvan siitä, mitkä ovat minun vahvuuksia ja erikoisosaamista. Teoria tiedon etsimisen ja tutkimisen kautta olen myös oppinut paljon uutta. Aikataulutuksen merkityksen olen myös oppinut koko opinnäytetyö prosessin aikana, sillä paremmalla aikataulutuksella olisin saanut mahdollisuuden myös testata rataa toiminnassa. Rata on hyvä lisä Basecampin jo monipuoliseen ohjelmatarjontaan ja uskon siitä olevan hyötyä tulevaisuudessa myös muille alan yrityksille. Rata palvelee myös humanistisen alan tarpeita, sillä radalla voidaan ohjata hyvin monenlaisia ryhmiä ja sitä voidaan hyödyntää monenlaiseen kansalaistoimintaan ja nuorisotyöhön. Tämän pohjalta pidän opinnäytettäni onnistuneena niin tilaajan, kuin itsenikin kannalta. Voin myös todeta, että opinnäytetyöni soveltuu hyvin alamme opinnäytetyöksi. Varmuudella saadaan tietää onko rata toimiva vasta kesällä 2011, kun rataa päästään käyttämään tositarkoituksella.

LÄHTEET

- Aaltonen, Turkka (toim.) 1995. Seikkailuohjaajan käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Borg, Pekka & Kivi, Elina & Partti, Minna 2002. Elämyksestä elinkeinoksi. Matkailusuunnittelun periaatteet ja käytäntö. Juva: WSOY
- Hast, Mauri & Lanko, Pekka 2009. Me tulemme taas! Rovaniemi: Pohjolan Painotuote Oy.
- Hemmi, Jorma 2005. Matkailu, ympäristö, luonto. Osa 1. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hopkins, David & Putnam, Roger 1993. Personal growth through adventure. Abingdon: David Fulton Publishers.
- Karppinen, Seppo J.A. & Latomaa, Timo (toim.) 2007. Seikkailun elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Tampere: Juvenes Print.
- Kuluttajaviraston julkaisusarja 9/2003. Kuluttajaviraston ohjeet ohjelmalveluiden turvallisuuden edistämiseksi. Viitattu 17.3.2011.
<http://www.tukes.fi/Tiedostot/Tuoteturva/Kuluttajavirasto/7.%20Ohjeet%20ohjelmalveluiden%20turvallisuuden%20edist%C3%A4miseksi%20.pdf>
- Kumpuniemi, Sari 2011. Sähköpostihaastattelu. Viitattu 28.3.2011
- Kuusamon kaupunki. Tilastotietoja Kuusamosta. Viitattu 17.3.2011.
<http://www.kuusamo.fi/dman/Document.phx/~sivut-kuusamo/Julkaisut+ja+tiedotteet/220409taskutieto?folderId=~sivut-kuusamo%2FJulkaisut%2Bja%2Btiedotteet&cmd=download>
- Ronkainen, Keijo 2010. Sähköpostihaastattelu. Viitattu 17.3.2011
- Snellman, Hanna 1996. Tukkilaisen tulo ja lähtö: kansantieteellinen tutkimus Kemijoen metsä- ja uittotyöstä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2010. Tiedote. Viitattu 18.3.2011.
<http://www.tem.fi/tukeshanke>
- Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

Liite 1. Käyttö/huolto-ohje oppaille

Tukkilaisrata

Radan kuvaus

Tukkilaisrata on perinteikäs seikkailurata tukkilaiskulttuurin hengessä. Rata sijaitsee rannassa laiturin vieressä. Radalta löytyy tukkilautta, joka on noin 4,5 metriä pitkä ja 4,5 metriä leveä, tukkijuoksuun tarkoitettu noin 8 metrin mittainen kahden tukin linja sekä kaksintaisteluun tarkoitettu iso yksittäinen tukki. Radan vaatavuutta voidaan säädellä antamalla osallistujalla sauvoin tai mela avuksi tasapainon pitämiseksi. Radalta voidaan myös jättää joitakin rasteja suorittamatta jos tuntuvat liian haastavilta.

Kohderyhmä

Rata soveltuu kaikenikäisille ja kokoisille henkilöille. Uimataito on suositeltava omata.

Radan suorittamiseen tarvittavat varusteet

- Koskenlaskuliivit
- Mela
- Kypärä
- Kumisaappaat
- Sään mukainen vaatetus
- Kuivaa vaatetta tarvittaessa

Oppaan/Ohjaajan varusteet

- Pelastusvälineet (heittoliina, puhelin, lämmintä vaatetta, hypotermia pakkaus, ensiapulaukku yms.)
- Koskenlaskulautta
- Kypärä
- Mela
- Oppaan koskenlaskuliivit
- Sään mukainen varustus

Koskenlaskun yhteydessä:

Opas valmistelee radan ennen asiakkaiden tuloa laiturin vasemmalle puolen, syvänteen kohdalle. Aluksi opas kertoo hieman alueen tukkilaisperinteistä ja käy läpi radan eri haasteet sekä vaaranpaikat (ks. riskianalyysi). Tarkoitus on, että jokainen juoksee koskenlaskulauttaan tukkilauttaa pitkin, jonka jälkeen asiakkaat voidaan viedä takaisin rannalle. Seuraavana on meloja apuna käyttäen tukkilinjan läpi juokseminen. Asiakkaalle kannattaa muistuttaa, että kastuminen on hyvin todennäköistä ja että rasti on vapaaehtoinen. Kolmas rasti on kaksintaistelu, jossa asiakasryhmä jaetaan tasaisiin pareihin ja heidän tehtävänä on tiputtaa toinen tukilta koskematta fyysisesti toiseen, meloja käytetään apuna ta-

sapainon pitämiseen. Kastuminen tässäkin rastissa on enemmänkin sääntö kuin poikkeus.

Asiakkaiden turvallisuuden vuoksi koskenlaskuliivit tulee olla koko ajan päällä, sekä kypärä päässä ja kumisaappaat jalassa. Oppaalla tulee olla mukana tarvittavat pelastusvälineet sekä ensiapulaukku. Tehtävien suorittaminen on vapaaehtoista.

Muutoin kuin koskenlaskun yhteydessä:

Samat toimenpiteet kuin ylhäällä on kuvattu, ainoastaan viileä ilma ja kastuminen ei haittaa niin paljoa, sillä asiakkaat pääsevät vaihtamaan märät vaatteet sisälle heti kun haluavat. Ohjelmaan voi yhdistää niin sähkösaunan, kuin savusaunankin sekä halutessa muita aktiviteetteja.

Huolto

Kiinnitykset tarkistettava joka kevät sekä ainakin kerran kesässä. Tarvittaessa kiinnikkeitä tulee uusia jos huomataan esimerkiksi paljon ruostumista tai muuten haurastumista.

Säilytys

Talven ajaksi vedettävä maalle asti pois vedestä. Muuten tukeista tulee uppokkeja. Kesällä mahdollisuuksien mukaan vedettävä rannalle, pois vedestä tai ainakin rantaan jolloin tukit ovat vedessä, mutta eivät pääse vajoamaan.

Rannalle tukkien vetäminen tapahtuu yksitellen taljaamalla siihen tarkoitetuilla köysillä ja välineillä.

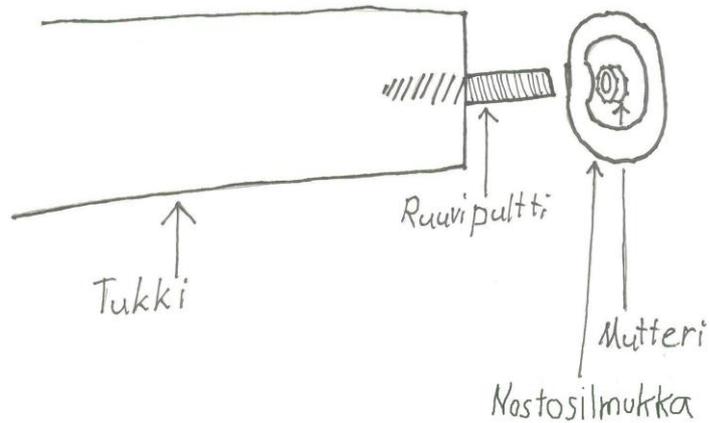
Turvallisuus:

Opas vastaa turvallisuudesta ja jokaisen radalle ryhmiä vetävän oppaan tulee käydä riskianalyysi läpi sekä rataa olisi hyvä tutustua henkilökohtaisesti etukäteen. Tukit ovat liukkaita märkänä, joten tästä on hyvä mainita erikseen asiakkaille.

LIITTEET:

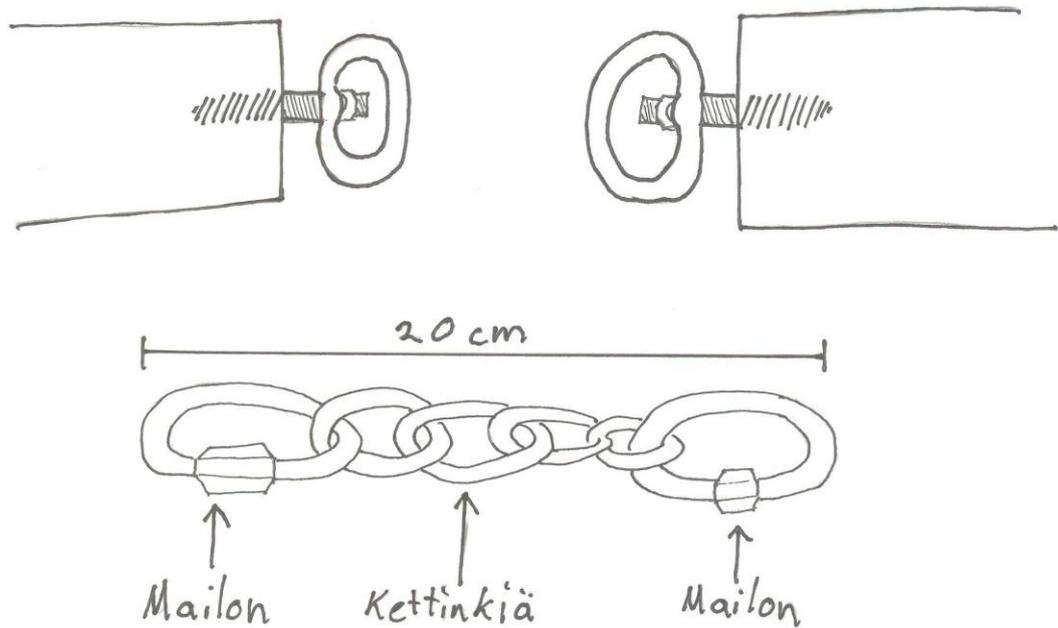
- Liite 1. Rakennekuvaus 1
- Liite 2. Rakennekuvaus 2
- Liite 3. Rakennekuvaus 3
- Liite 4. Rakennekuvaus 4
- Liite 5. Rakennekuvaus 5
- Liite 6. Riskianalyysi
- Liite 7. Tukkikiskot
- Liite 8. Tukkikiskot 2
- Liite 9. Tukkilaisradan kolme eri rastia
- Liite 10. Valmis rata rantahiekoilla
- Liite 11. Valmis rata rantahiekoilla 2.

Liite 1. Rakennekuvaus 1.

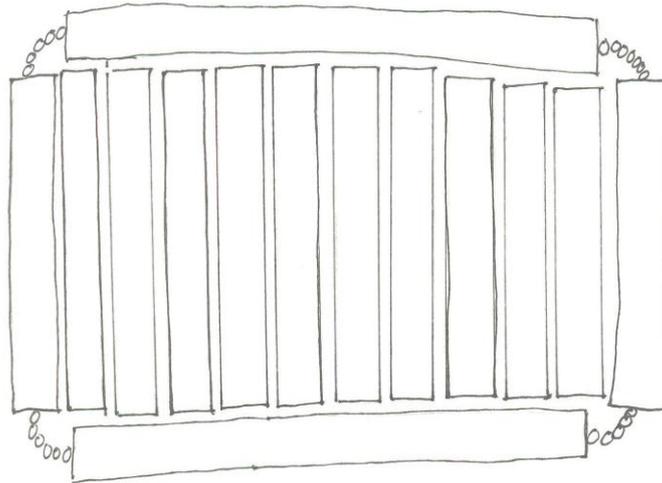
Ruuvipultti kiinnitetään tukin päähän ja siihen ruuvataan kiinni nostosilmukka, joka lukitaan mutterilla paikoilleen. Ruuvipultin on hyvä olla jämerä, ainakin 150mm halkaisijaltaan ja ruuviosan pituus vähintään 700mm. Ruuville on hyvä porata apureikä, jotta ruuvi kiinnittyisi paremmin. Metalliset osat on hyvä olla kosteussuojattuja. Kuva ei ole mittakaavassa.

Liite 2. Rakennekuvaus 2.

Tukit kiinnitetään toisiinsa kettingillä joka mahdollistaa tukkien liikkeen ja pyörimisen. Kettinki kiinnitetään nostosilmukkaan lukittavilla mailoneilla. Kettingin pituus mailonit mukaan lukien on hyvä olla noin 20cm. Kettingin ja mailoneiden on hyvä olla jollain tapaa kosteussuojattuja. Kuva ei ole mittakaavassa

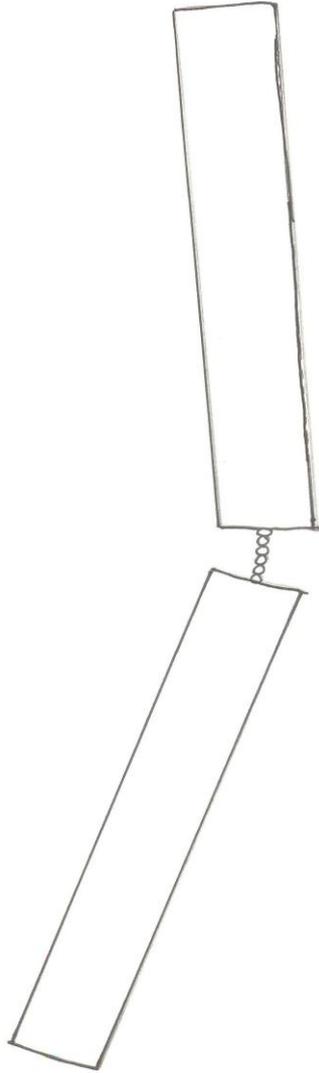
Liite 3. Rakennekuvaus 3.

Tukkilauttaa varten tehdään neljästä tukista kehikko jonka sisälle kerätään tukit. Sisällä olevat tukit eivät ole kiinni toisissaan eivätkä kehikossa. Tukit eivät ole monestikaan halkaisijaltaan samankokoisia molemmista päistä, siksi kehikkoa täytettäessä tulee huomioida, että joka toinen tukki tulee toisin päin ja joka toinen toisin. Jos tukit kerätään kehikkoon aina samoin päin, alkaa lautta kiertämään. Lautan leveys on noin 4,5 metriä ja pituus noin 5 metriä. Kuva ei ole mitakaavassa.

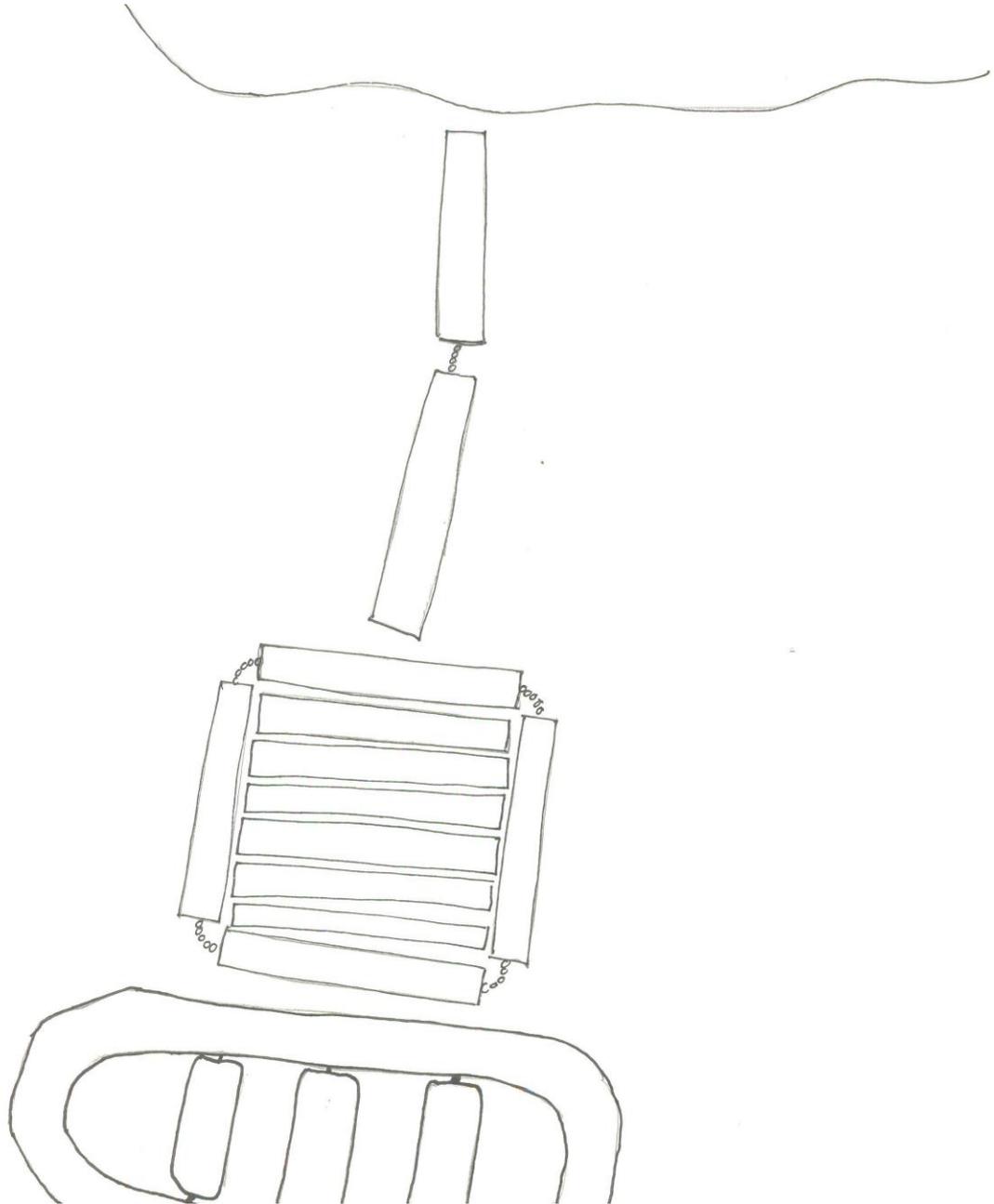

Liite 4. Rakennekuvaus 4.

Tukit ovat noin 4,5 metriä pituudeltaan kumpikin. Tukkien välinen väli on noin 20 cm. Rataa voidaan helpottaa sijoittamalla lähtö rannalle siten, että toisen tukin pää lepää pohjassa, jolloin se tasapainottaa tukkia suuresti. Kuva ei ole mitta-kaavassa.

Liite 5. Rakennekuvaus 5.

Yksi malli miten rataa voidaan käyttää koskenlaskun yhteydessä. Tässä mallissa radalta on otettu kaksintaistelu pois. Rata lähtee rannalta noin 8 metrin mittaisen tukkilinjan yli juoksulla ja jatkuu helpommalla tukkilautan yli juoksulla. Rata päättyy koskenlaskulauttaan ja päivän aktiviteetit voivat jatkua tästä esimerkiksi koskenlaskulla ja ruokailulla. Koska radan eri rastit ovat liikuteltavissa, voidaan rastien järjestystä muuttaa. Kuva ei ole mittakaavassa.

Radan rakentamiseen kuluu aikaa noin 12 tuntia, eli kaksi työpäivää yhdeltä tekijältä. Tukkien sahaaminen vie tästä ajasta suurimman osan, sillä tukkien liikuttelu yksin on raskasta ja hidasta työtä. Kiinnikkeiden kiinnittämisen jälkeen rata on nopea kasata vedessä valmiiksi yksinkin.

Liite 6. Riskianalyysi

Riskianalyysi	Kohde: Tukkilaisrata			PVM: 1.9.2010
	Vaara	Tod.näk.	Vakavuus	Kok. kerroin
Kaatuminen	3	1	3	Varovaisuus, ohjeistus, kypärä päähän,
Nilkan nyrjähtäminen	2	2	4	Kumisaappaat, varovaisuus, ohjeistus
Ruhjeet	2	1	2	Varovaisuus, kumisaappaat suojaamaan sääriä, kypärä
Murtumat	1	3	3	Ohjeistus, varovaisuus, EA-pakkaus
Haavat	2	1	2	Varovaisuus, oikea varustus, ensiapulaukku
Tukkien väliin putoaminen	2	2	4	Ohjeistus, varovaisuus, radan huolto ja kunnossapito
Tukkien alle jääminen	1	3	3	Ohjeistus, oppaan valppaus, radan huolto
Ranteen nyrjähtäminen	1	2	2	Varovaisuus, ohjeistaminen
Sairaskohtaus	1	3	3	Ennakkotiedot, oppaalla puhelin sekä ensiaputaidot
Tajunnan menetys	1	3	3	Ennakkotiedot, oppaan valppaus, kypärä,
Kylmä shokki	2	1	2	Sään mukainen varustus
Kylmettyminen	2	1	2	Sään mukainen varustus, kuivaa vaatetta mukana,
Hypotermia	1	3	3	Sään mukainen varustus, hypotermia pakkaus
Jkkonen	1	2	2	Ei viedä ryhmää radalle ukkosella
Kovat tuulet	2	1	2	Sään seuraaminen ja tarvittaessa keskeyttäminen. Kohtalainen tuuli ei estä radan suorittamista
Auringon pisto	1	2	2	Kypärä päässä suojaa auringolta. Aurinkolasit suositeltavat olla päässä
Auringon polttama iho	2	1	2	Aurinko rasvan käyttö aurinkoisella ilmalla. Herkkäihoiset suojaavat vaatteilla ihonsa
Hyönteisten pistot	2	1	2	Hyttysmyrkyn käyttö. EA-laukku oppaalla mukana
Veden henkeen vetäminen	1	3	3	Varovaisuus, koskenlaskuliivit, ohjeistaminen miten toimitaan jos joudutaan veden varaan
Paniikki veden varassa	1	2	2	Oppaan valppaus, ohjeistus, tarvittavat pelastusvälineet päällä
Pelkotilat	1	2	2	Vapaaehtoisuus, asiakkaiden ohjeistus
Ryhmäpaine (negatiivinen)	1	2	2	Oppaan valppaus ja asiaan tarvittaessa puuttuminen.
Huom:	ep.tod.näk.	1 liev. haitallinen	1	Ka Laatija: Henri Suopanki
	mahdollinen	2 haitallinen	2	2,5 Toimenpiteet: Opas tutustuu rataan etukäteen henkilökohtaisesti, seuraa ryhmän toimintaa
	todennäköinen	3 erit. haitallinen	3	liitetty turvallisuussuunnitelmaan

Liite 7. Tukkikiskot

Tukit pinotaan niin sanotusti kiskojen päälle, jotta niiden siirtely olisi helpompaa ja näin ylimääräisiä työvaiheita saadaan karsittua. Kiskojen päällä tukit on helppo sahata haluttuun mittaan ja sen jälkeen kiinnittää päihin kiinnikkeet ja vyöryttää veteen kasattavaksi. Tukkeja sahatessa ja vyöryttäessä tulee olla todella varovainen, ettei jää itse tukkien alle ja ettei koko tukkipino pääse vyörymään samanaikaisesti.

Liite 8. Tukkikiskot 2

Kiskotukkien päät on hyvä viedä pitkälle yli vedenrajan, jottei tukki veteen tippuessaan jää rantahiikkoihin kiinni. Myös nopeasti syvenevä ranta helpottaa radan kasaamista, sillä silloin tukki pääsee vapaasti kellumaan. Huomioitavaa kohdan valinnassa on myös se, ettei rannan syventyminen jatku liiaksi, sillä se vaikeuttaa omaa työskentelyä jos jalat eivät yllä pohjaan.

Liite 9. Tukkilaisradan kolme eri rastia

Valmis rata on helppo liikutella vedessä ja näin rakentaa joka ryhmälle sopivan haastava rata. Kun eri rastit ovat irrallisina toisistaan, on rataa helppo muokata nopeasti tarvittaessa.

Liite 10. Valmis rata rantahiekoilla

Rata on hyvä ankkuroida joko pohjaan tai rantaan jollakin tapaa, jos rataa ei vedä maalle säilytykseen. Kovat tuulet voivat irrottaa vain rantahiekassa lepävään radan mukaansa jos sitä ei ole ankkuroitu mihinkään.

Liite 11. Valmis rata rantahiekoilla 2.

Tukit uppoavat noin kaksi kolmasosaa vedenpinnan alapuolelle. Tukkien kantokyvyn takaamiseksi halkaisija on hyvä olla vähintään 40 senttimetriä. Kuvassa näkyvän lautan oikea reuna lepää rantahiekalla, joten sen vuoksi se ei ole uponnut veteen samoin kuin vasen reuna.